

**Alueellinen identiteetti kuntaliitospöytätyössä – Esimerkkinä Ylikiimingin
ja Oulun välinen kuntaliitos 2009**

Veera Parkkinen

Pro Gradu -tutkielma
Maantieteen tutkinto-ohjelma
Oulun Yliopisto
17.12.2022

Yksikkö:	Pääaine:		
Maantieteen tutkimusyksikkö	Maantiede		
Tekijä:	Opiskelija- numero:	Y5289334	Tutkielman sivumäärä: 48+7
Tutkielman nimi:			
Alueellinen identiteetti kuntaliitostekstissä – Esimerkinä Ylikiimingin ja Oulun välinen kuntaliitos 2009			
Asiasanat: alue, identiteetti, alueellinen identiteetti, kuntaliitos			
Tiivistelmä:			
<p>Kuntaliitokset ovat puhuttaneet jo parin vuosikymmenen ajan ihmisiä. Ihmisten kokemukset ja tunteet kuntaliitoksia kohtaan vaihtelevat kunnittain. Liitoskuntiin kohdistuvista seurauksista on kuitenkin kirjoitettu suhteellisen vähän. Tässä tutkimuksessa pohditaan alueellisen identiteetin vaikutusta kuntaliitoksiin sekä edistävänä että estävänä tekijänä. Esimerkkitapaukseksi on valittu Ylikiimingin ja Oulun välinen kuntaliitos, joka tapahtui vuonna 2009. Ylikiiminki oli ensimmäinen Oulun kaupunkiin liittynyt kunta. Ylikiimingissä on ymmärretty olevan vahva alueellinen identiteetti, joka näkyy edelleen, vaikka itsenäistä kuntaa ei ole ollut olemassa enää yli kymmeneen vuoteen. Tämän tutkimuksen aineistona toimii avoimella kysymyksellä Ylikiimingin puskaradio Facebook ryhmästä kerätty aineisto sekä ryhmähaastatteluaineisto. Aineiston pohjalta pohditaan alueellisen identiteetin vaikutusta kuntaliitoksissa ja esimerkkitapaukseen liittyviä tutkimuskysymyksiä: millainen on ylikiiminkiläinen identiteetti ja miten se eroaa oululaisesta, mitä merkitystä Ylikiimingissä asumisella on, ja miten ylikiiminkiläisyys koetaan ja millaisia ikäryhmien välisiä eroja on. Aineiston perusteella ylikiiminkiläinen on maalla asuva, toisista huolta pitävä, sinnikäs ja ahkera, toisin kuin itkeskeinen ja malttamaton oululainen. Ylikiimingissä asuminen merkitsee omaa rauhaa, luontokeskeisyyttä ja muiden huomioimista. Ylikiiminkiläisyys koetaan vahvana identiteettinä ja sitä siirretään uusille sukupolville periteiden ylläpidon välityksellä.</p>			
Muita tietoja:			
Päiväys: 17.12.2022			

Sisällys

1	Johdanto.....	4
2	Tutkimuksen teoreettinen pohja.....	5
2.1	Alueesta ja identiteetistä alueelliseen identiteettiin.....	6
2.1.1	Alueen määritelmä.....	6
2.1.2	Identiteetti ja sen muotoutuminen.....	11
2.1.3	Alueellinen identiteetti maantieteellisenä ilmiönä.....	12
2.2	Kuntaliitokset aluejärjestelmän muutoksina.....	16
2.2.1	Ylikiimingin ja Oulun välinen kuntaliitos.....	17
2.3	Alueellinen identiteetti kuntaliitoksissa.....	18
3	Tutkimusaineisto ja -menetelmät.....	19
3.1	Ryhmähaastattelut.....	19
3.2	Avoin kysymys.....	22
3.3	Tutkimusaineiston analysointi.....	22
3.4	Tutkimusetiikka.....	23
4	Tulokset.....	24
4.1	Ylikiiminkiläinen identiteetti.....	24
4.2	Ylikiiminkiläisyys asumisen merkitys.....	28
4.3	Ylikiiminkiläisen identiteetin voimakkuus ja ikäryhmien väliset erot.....	30
5	Tulosten tarkastelu.....	36
6	Pohdinta.....	38
6.1	Ylikiimingin ja Oulun välinen kuntaliitos ja tutkimuskysymykset.....	38
6.2	Alueellinen identiteetti ja tutkimuksen aineisto.....	40
6.3	Tulevaisuuden tutkimusaiheita.....	42
7	Lähteet.....	44
8	Liitteet.....	49
	Liite 1. Fokusryhmähaastattelujen kulku.....	49
	Liite 2. Alueellisen identiteetin esittelyteksti.....	50
	Liite 3. Tietosuojailmoitus ilman tutkijan henkilökohtaisia tietoja.....	51
	Liite 4. Ylikiimingin laulu (säv. & san. Toivo Hyyryläinen).....	55

1. Johdanto

Mun Oulu 02/2022, pääkirjoitus otsikolla ”*Oulun kuntaliitos meni metsään – mitä nyt pitäisi tehdä?*”. Lehden päätoimittaja Mikko Salmi pohtii kirjoituksessaan, miksi Oulussa tapahtunut monikuntaliitos vuonna 2013 ei toiminut toivotulla tavalla. Syynä voisi olla esimerkiksi kaupunkilaisten ja maalla asuvien eroavaisuudet liittyen muutoksiin: kaupungissa asuvat pitävät muutoksista ja ovat tottuneet niihin jatkuvassa kaupunkiympäristön päivittäisessä muutoksessa. Maaseudulla asuvat kaipaavat pysyvyyttä ja kotikulmien säilymistä ennallaan ympäröivän maailman myllerryksessä. Jo tämä asetelma aiheuttaa kuntaliitoksille suuren haasteen: miten yhdistetään kaksi näin erilaista maisemaa. Salmi mainitsee kirjoituksessaan viime talven Porocupin, joka järjestetään Ylikiimingissä. Porocupissa porovaljakot kisaavat toisiaan vastaan radalla, ja nopein voittaa. Tällaiset tapahtumat ovat Salmen mukaan tärkeitä osoituksia Oulun ylläpitämästä osallisuuden temasta: ketään ei jätetä.

Suomessa kuntaliitokset ovat olleet trendinä 2000-luvun alussa. Pieniä kuntia on liitetty yhteen tai osaksi suurempia kuntia taloudellisen vakauden toivossa: Tilastokeskuksen (2021) mukaan 139 kuntaa on hävinnyt viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Oulun ja Ylikiimingin välillä kuntaliitos tapahtui vuonna 2009, sillä Ylikiimingin kunnan taloudellinen vakaus ei olisi riittänyt pitkällä tähtäimellä peruspalveluiden takaamiseen kuntalaisille.

Kuntaliitoksiin liittyy monia tapahtumia ja niiden seurauksia: tavoitteena kuntaliitoksissa oli taloudellisesti vakaat kunnat, jotka ovat kilpailukykyisiä verrattuna muihin. Kuinka tämä sitten onnistui käytännössä? Salmi (2022) mainitsee kirjoituksessaan, että ”Jos rehellisiä ollaan, on kuntaliitokseen pettyneiden määrä luultavasti isompi kuin tyytyväisten joukko.” Tämä on perusteltua, sillä erityisesti liitoskuntien osalta muutos on ollut huonompaan suuntaan. Palvelut on siirretty lähemmäksi kaupungin keskustaa, pois liitoskuntien alueilta. Myös koulussa (erityisesti toinen aste) ja töissä käyntiä on keskitetty kaupunkiin.

Kuntaliitoksiin liittyy olennaisesti myös alueellinen identiteetti, eli kuulumisen tunne jotakin aluetta kohtaan. Suomen kunnissa vallitsee yleensä yhteinen identiteetti, eli kuulutaan tiettyyn kuntaan, jonka alueella asutaan. Kuntaliitokset ovat kuitenkin muuttaneet tätä, sillä liitoskunnissa yhteisen identiteetin luominen on haastava prosessi. Esimerkiksi Oulussa ja siihen vuosina 2009 ja 2013 liittyneissä kunnissa ”oululaistamisprosessi” ei toiminut toivotulla tavalla. Yhden yhtenäisen oululaisen identiteetin muodostuminen on jäänyt jalkoihin ja liitoskunnissa ylläpidetään omaa identiteettiä perinteiden voimalla. ”Me ja meidän alue” ajattelu on jopa voimistunut kuntaliitosten myötä, koska omaa aluetta halutaan puolustaa muilta.

Pohjakysymyksenä ja mielenkiinnonkohteena tässä tutkimuksessa on se, miten ja millä tavoilla alueellinen identiteetti vaikuttaa kuntaliitoksissa. Tämä teoreettinen pohjatutkimus yhdistetään tapaustutkimukseen Ylikiimingin ja Oulun välisestä kuntaliitoksesta. Kyseisestä liitoksesta on aikaa jo yli kymmenen vuotta, mutta edelleen Ylikiimingissä keskustellaan siitä, miten Ouluun kuuluminen vaikuttaa kaikkeen elämässä.

Varsinaisia tutkimuskysymyksiä on kolme ja niihin pyritään vastaamaan aineiston (esitely tarkemmin luvussa 3) perusteella:

1. Millainen on ylikiiminkiläinen identiteetti? Miten ylikiiminkiläinen identiteetti eroaa esimerkiksi oululaisesta?
2. Millainen merkitys Ylikiimingissä asumisella on ylikiiminkiläisille?
3. Koetaanko kuulumisen tunnetta enemmän Oulun kuin Ylikiimingin alueeseen? Koetaanko ylikiiminkiläinen identiteetti vahvana? Millaisia ikäryhmien välisiä eroavaisuuksia voidaan havaita?

Tässä tutkimuksessa pohditaan siis alueellisen identiteetin vaikutuksia kuntaliitoksissa, sekä sitä, miten alueellinen identiteetti on säilynyt Ylikiimingissä kuntaliitoksen jälkeen. Ensin luvussa 2 esitellään tutkimuksen teoreettinen viitekehys ja tärkeimmät käsitteet (alue, identiteetti, alueellinen identiteetti) sekä pohjatiedot (kuntaliitokset, niiden syyt, Ylikiimingin ja Oulun liitos ja alueellinen identiteetti kuntaliitoksissa). Tutkimusaineisto ja siihen liittyvät menetelmät esitellään luvussa 3. Luvussa neljä esitellään tutkimuksen tulokset tutkimuskysymyksittäin. Luvussa viisi saadut tulokset avataan ja tiivistetään. Kuudes luku sisältää pohdinnan sekä tulevaisuuden mielenkiinnonkohteita aihepiiriin liittyen. Lopussa, luvut 7 ja 8, ovat tutkimuksen lähteet sekä neljä liitettä.

2. Tutkimuksen teoreettinen pohja

Tutkimuksen teoriapohja perustuu kahteen olennaiseen teemaan: alueellinen identiteetti ja kuntaliitokset aluejärjestelmien muutoksena. Tässä kappaleessa käsitellään tutkimuksen teoreettinen tausta sekä käsitteiden taustalla oleva maantieteen tutkimuskentän keskustelu. Ensin käsitellään alueellista identiteettiä, erityisesti sen rakentumista alueen ja identiteetin käsitteiden kautta. Alueellinen identiteetti tuodaan ensisijaisesti esille ilmiön maantieteellisen tutkimuksen kautta. Kuntaliitoksia käsitellään teoriaosuuden toisessa alaluvussa: niiden

maantieteellinen tausta aluejärjestelmän muutoksena sekä tutkimuksen esimerkkikuntaliitos. Kolmas alaluku tiivistää tutkimuksen teoriataustan alueelliseen identiteettiin kuntaliitoksissa vaikuttavana tekijänä aiemman tutkimuksen valossa.

2.1 Alueesta ja identiteetistä alueelliseen identiteettiin

Alue on yksi maantieteen peruskäsitteistä. Alueita on tutkittu maantieteessä pitkään ja niiden merkitykset ovat muuttuneet käsitteen määritelmän kehittyessä. Nykyään ajatus rajattomasta maailmasta (engl. borderless world) on nostanut alueiden merkitystä globalisoituvassa bisneskulttuurissa ja globaaleissa virroissa (Paasi 2019: 23). Identiteetit puolestaan ovat luonnollinen osa ihmisen kehitystä: ihminen identifioituu eri asioihin ja paikkoihin elämänsä aikana. Identiteetit voivat liittyä esimerkiksi ikään, sukupuoleen, uskontoon tai asuinpaikkaan.

Alueellinen identiteetti on kahden edellä esitellyn ilmiön maantieteellinen ilmentymä. Alueellinen identiteetti tarkoittaa lyhyesti johonkin alueeseen samaistumista eli alueen ihmiset jakavat ”alueelliset arvot” (Paasi 2002a). Tässä luvussa käsitellään ensin alueen käsitettä maantieteen näkökulmasta. Identiteettiä ja siihen liittyviä prosesseja käsitellään toisessa alaluvussa yleisellä tasolla. Viimeisessä alaluvussa käsitellään alueellista identiteettiä ja siihen liittyviä mielenkiinnonkohteita erityisesti maantieteellisessä tutkimuksessa.

2.1.1 Alueen määritelmä

Alueella tarkoitetaan maa-alaa (area) tai territorioiden ryhmää, jota yhdistää jokin tietty tekijä (Paasi 1986; Agnew 2013: 7; Vainikka 2015: 3). Alueet eivät ole tiukasti rajattuja kokonaisuuksia, sillä ne rajautuvat esimerkiksi kulttuurin, historian ja stereotyyppien perusteella (Paasi & Zimmerbauer 2016). Alueen konkreettinen sisältö perustuu siihen ilmiöön, jonka perusteella aluerajaus tehdään eli ne ovat toiminnallisia kokonaisuuksia esimerkiksi kulttuurin, historian ja instituutioiden kautta (Keating 2011; Paasi 1984: 19).

Maantieteessä alueet ovat analyysin kohteita ja tapa ymmärtää tilan muutoksia ja eroavaisuuksia (Vainikka 2015: 4; Entrikin 2018: 48). Käsitteenä alue kehittyy ja vaihtelee aikakausittain, esimerkiksi Paasin ja Metzgerin (2017) mukaan alue on joustava ja mukautuva analyysin kohde. Maantieteessä alueet herättävät paljon mielenkiintoa, etenkin niiden rooli hallinnollisena toimijana, koska ne ovat osaltaan valtion vallan laajennuksia, jotka välittävät paikallista hallintoa ja toimivat sosiaalisena organisaationa (Vainikka 2015: 5).

Alueet muodostuvat Paasin (1986) mukaan neljän tavan kautta: (1) territorialisaation eli rajojen muodostumisen kautta, (2) symboloinnin eli kulttuuristen merkitysten kautta, (3) institutionalisaation eli edellisiä tapoja vahvistavien prosessien kautta ja (4) alueen luomisen eli edellisiin lisättynä alueen territoriaalisen ja yhteiskunnan sosiaalisen muotoutumisen kautta. Eli alueiden muodostumiseen vaaditaan jonkinlaiset rajat, kulttuurinen merkitys, yhteiskunnallisia ja sosiaalisia prosesseja, jotka vahvistavat rajoja ja kulttuurisia merkityksiä sekä alueen vuorovaikutus muiden yhteiskunnan osien kanssa. Näiden prosessien myötä alueet voivat olla olemassa kolmella tavalla: (1) alueelle on annettu merkitys tutkimuksessa sen tilallisena kehyksenä, (2) alue on tutkimusprosessin tuote eli aluerajaus tapahtuu tarkastellun muuttujan samankaltaisuuden perusteella ja (3) alue muotoutunut ja olemassa politiikan, kulttuurin, talouden, hallinnon ja vallan suhteessa (Paasi 2010).

Edellisessä kappaleessa mainittujen prosessien myötä muodostuu formaalisia ja funktionaalisia sekä hallinnollisia ja maantieteellisiä alueita (Paasi 1984: 18–19). Formaalisilla alueilla on jokin yhdistävä tekijä, kun taas funktionaaliset alueet ovat toisistaan erillään esimerkiksi hallinnollisten perusteiden vuoksi (Paasi 1984: 18). Hallinnolliset alueet heijastavat yhteiskunnan historiallista, muuttuvaa ja dynaamista kehitystä, joka ilmenee aluejakojen muutostarpeina (Paasi 1984: 19). Hallinnollisista alueista Paasi (1984: 19) antaa esimerkkinä kunnat ja kansallisvaltiot. Maantieteelliset alueet ovat tutkimuksissa tutkijoiden löytämiä ja luomia alueita (Paasi 1984: 19). Muodostuneiden alueiden merkityksiä ylläpitävät monet toimijat, kuten tutkijat, poliitikot, media ja opettajat (Paasi & Metzger 2017).

Paasin (2001) mukaan alueet tarvitsevat jonkinlaiset rajat. Ne voivat perustua esimerkiksi symboleihin, kuten nimiin, vaakunoihin, perinteisiin, ja kulttuuriin, ja ne eivät välttämättä ole fyysisiä, selkeitä tai dominoivia rajoja (Paasi 2001). Alueiden tapauksessa rajat ovat yleensä sosiaalisia ja poliittisia tuotoksia, joita ihmiset luovat omiin tarpeisiin (Paasi 2001). Rajat voivat sijaita missä tahansa alueella, myös sen sisällä, ja ne voivat liikkua ja venyä tilan läpi (Murphy ym. 2015: 9; Paasi 2019: 21). Rajoilla osoitetaan vallan ja työvoiman suhdetta muihin (Paasi 2001). Rajojen luonne tuo ongelmia alueellisuuden käsitteeseen, sillä on vaikea hahmottaa, missä yksi alue loppuu ja mistä seuraava alkaa (Agnew 2018: 29–30). Toisaalta juuri ”pehmeät” rajat tuovat esille alueille ominaisen piirteen, eli missä yksi alue loppuu ja toinen alkaa. Alueen rajat muodostuvat institutionalisoitumisen prosessissa ja tuhoutuvat deinstitutionalisoitumisen prosessissa, mikä on pysyvä osa alueellisen muuttumisen jatkumoa (Paasi 2004).

Nykypäivän alueet ovat heijastuksia historiallisista alueista (Agnew 2018: 29–30) ja ne tarvitsevat rajojen ja symbolien lisäksi poliittisia, taloudellisia ja kulttuurisia instituutioita

ollakseen edelleen olemassa (Paasi 2001). Instituutioiden verkostojen muuttuessa monimuotoisemmaksi, nykymaailmassa paikkojen, alueiden ja territorioiden tutkiminen maantieteessä on tärkeää (Paasi ym. 2018: 6). Alueet ovat keskenään hyvin erilaisia instituutioiden ja taloudellisten tekijöiden vuoksi (Bristow 2018: 75). Erilaisuuksista huolimatta, alueita esiintyy nykyäänkin monissa yhteyksissä, esimerkiksi opetus suunnitelmissa, mediassa, erilaisissa nimityksissä (paikat, tapahtumat, yhteisöt) ja kulttuuriyhteyksissä (Vainikka 2015: 6). Erilaiset alueet ovat keskenään jatkuvassa kilpailussa monipuolisuudesta eli esimerkiksi arvojen vaihtelevuudesta, taloudellisista näkemyksistä, erilaisista pyrkimyksistä ja tavoitteista (Keating 2011; Bristow 2018: 75).

Alueet voidaan siis erottaa toisistaan erottavien tekijöiden kautta. Alueiden erottaminen muista maantieteen peruskäsitteistä on kuitenkin haastavaa, sillä käsitteitä käytetään osittain toistensa synonyymeina (Entrikin 2018: 47). Aluetta lähimmät käsitteet ovat maisema, paikka, tila ja territorio, joiden eroja alueen käsitteeseen käsitellään seuraavissa kappaleissa.

Maisemalla tarkoitetaan maanpinnan materiaalista osaa, jonka voi nähdä ja kokea ja jonka kanssa voi vuorovaikuttaa (Horton & Kraftl 2014: 118). Alueen käsite eroaa maisemasta vuorovaikutuksen osalta, sillä alue muodostuu sosiaalisten rakenteiden kautta, kun taas maisemat ovat materiaalisia ulottuvuuksia, joille annetaan merkitys mielenkiinnonkohteiden perusteella (Horton & Kraftl 2014: 118). Maisemat pystytään myös kokemaan kaikilla aisteilla (Horton & Kraftl 2014: 119), kun taas alue koetaan erilaisina merkityksinä, joita niille on annettu (Paasi 1986).

Alueen ja paikan käsitteet ovat hyvin samankaltaisia, mutta maantieteessä ne erotellaan esimerkiksi kokemuksen ja tilan luonteen perusteella. Paikka muodostuu, kun tila saa määritelmän ja merkityksen (Tuan 1989: 136). Paasin (1984: 171) mukaan alue on paikkaa laajempi tilallinen kokonaisuus, joka hahmottuu ihmiselle muilla tavoin kuin suoran kokemuksen ja jokapäiväisen elämän kautta. Paikka on Tuanin (1989: 161) mukaan esimerkiksi ”mikä tahansa pysyvä objekti, joka kiinnittää huomiomme”. Hopkinsin (2010: 11, 13) mukaan paikat voidaan ymmärtää ainutlaatuisina sijainteina, jotka ovat sekä yhteydessä muihin paikkoihin ja relationaalisia niiden suhteen että persoonallisia kokemuksia. Paikan merkitys yhdistetään yleensä arkielämään, sillä se on hyvin sidottu muistiin ja sosiaaliseen identiteettiin (Paasi 1986; Jessop 2018: 90–91).

Paikka voi olla olemassa eri skaaloilla (Tuan 1989: 149) ja sen rajat ovat avoimet ja läpäisevät, koska ne muodostuvat ympäröivistä sosiaalisista ja kulttuurisista virroista, verkostoista ja prosesseista (Hopkins 2010: 11). Alue on paikkaa vähemmän koettu, mutta

enemmän kuviteltu ja mielletty omaksi (Entrikin 2018: 48). Alueen ajatellaan sisältävän paikkoja (Entrikin 2011), vaikka käsitteiden perinteiset määritelmät eivät tuo eroa alueen ja paikan maa-alalliseen olemassaoloon (Paasi 1986). Lisäksi paikka kuvaa yksilön historiaa, kun taas alue yhteisöllistä näkökulmaa alueen historiaan (Paasi 1986). Tästä huolimatta paikan käsite on abstraktio, mikäli paikka määritellään ilman ympäröivää yhteiskuntaa ja sen historiallista kehitystä (Paasi 1986). Myös alueen käsite jää abstraktioksi, mikäli se määritellään ilman yksilön ja sosiaalisten rakenteiden välistä suhdetta (Paasi 1986).

Alueen ja tilan erottaminen käsitteenä tapahtuu rajojen sekä olennaisimpien ominaisuuksien (sijainti, luonne) perusteella. Maantieteessä tila tarkoittaa rajatonta ulottuvuutta, jossa asiat ja tapahtumat tapahtuvat ja ovat suhteessa sijainteihin (Sultana 2017). Tila voidaan jakaa fyysiseen tilaan, joka ilmenee jokapäiväisessä elämässä, sekä abstraktiin tilaan, joka on olemassa maantieteellisissä malleissa parametrien muodossa (Paasi 1984: 12–13). Alue puolestaan tarvitsee kartografisen sijainnin (Entrikin 2011) ja territoriaalisen tilan, eikä näin ollen voi sijaita esimerkiksi virtuaalisena (Keating 2011). Tila voidaan jakaa alueiden tapaan, mutta erityisesti elämistilan tapauksessa: elämistila tarkoittaa jokapäiväisen elämän tilaa, jonka nollapiste on ihminen itse (Paasi 1984: 24–25). Tilojen rajaaminen on alueita haastavampaa sillä tilaan liittyvät merkitykset muodostuvat pitkän yhteiskunnallishistoriallisen kehityskulun kautta, eivätkä alueiden tavoin sosiaalisina rakenteina (Paasi 1984: 13).

Territorio ja alue ovat käsitteinä hyvin lähellä toisiaan, mutta territorion käsitteeseen liitetään valta, voima ja kontrolli, mikä erottaa territorion alueen käsitteestä (Entrikin 2018: 48). Territorio tarkoittaa maantieteessä lyhyesti sosiaalista tilaa, joka on muotoutunut ihmisten käytöksen seurauksena (Warf 2010). Alue ja territorio ovat käsitteinä hyvin samankaltaisia, ja niitä molempia käytetään eri skaaloilla ja konteksteissa (Paasi ym. 2018: 1). Molempia käsitteitä käytetään, eri määritelmillä, riippuen tutkijoista (Paasi ym. 2018: 1), koska alueen ja territorion käsitteiden kehitys on ollut dynaaminen kehityksen kenttä haasteineen (Paasi ym. 2018: 15). Alueiden luonne on osaltaan territoriaalinen (Murphy ym. 2015: 10), mikä sitoo alueen ja territorion käsitteet toisiinsa. Samoin alueiden rajojen muodostumista voi tarkastella territoriaalisesta näkökulmasta, jossa alueet ajatellaan tarkasti rajattuina kokonaisuuksina (Murphy ym. 2015: 10).

Alueella tarkoitetaan siis osaa tilasta, maa-alaa, jota yhdistää tietty fyysinen tai kulttuurinen tekijä, mikä tekee alueesta erilaisen verrattuna muihin alueisiin (Keating 2011: 7). Nykyisin alueiden tutkimuksessa on todettu, että joitain niistä ei voida enää tunnistaa yhteisen intressin kautta, mikä tarkoittaa alueiden häviämistä aluejärjestelmästä (Bristow 2018: 75). Alueiden tutkimista vaikeuttaa siis se, että ne ovat osittain olemassa vain ihmisten muistoissa

ja elämässä, jolloin esimerkiksi alueellisen hallinnon ja demokratian suhdetta on vaikea tutkia (Ayres 2018: 228). Alueen määritelmän pohjana on, että alueet ovat muodostumassa olevia kansoja, mikäli kaikki muut määritelmän osat hylätään (Keating 2011).

Alueen tutkiminen maantieteessä alkoi 1800–1900-luvulla, kun perinteisen aluemaantieteen mukana maailma jaettiin alueiksi alueellisten eroavaisuuksien perusteella (Paasi ym. 2018: 2–3). Aluetieteen (engl. regional science) myötä 1950–1960-luvulla etsittiin lakeja, joiden perusteella voidaan selittää tilallista käytöstä (Paasi ym. 2018: 3). Samalla alueiden ymmärrys muuttui kaksijakoiseksi eli alueet ymmärrettiin joko todellisina kokonaisuuksina tai henkisenä työkaluna (Paasi ym. 2018: 3).

Ennen uuden aluemaantieteen nousua (ennen 1980-lukua) alueet olivat staattisia ja rajattuja yksiköitä, luonteeltaan territoriaalisia, vaikka niiden toiminnallisuus huomattiin jo aluetieteen myötä (Paasi ym. 2018: 3). Uuden aluemaantieteen myötä 1980-luvulta alkaen asenne alueita kohtaan on muuttunut, sillä huomio on siirtynyt itse alueista sosiaalisiin tapahtumiin, joiden kautta alueet ovat aikanaan muodostuneet ja saaneet merkityksen (Paasi ym. 2018: 3). Alueita pitäisi siis ymmärtää historiallisesti ja suhteessa laajempiin poliittisiin, taloudellisiin ja hallinnollisiin muutoksiin (Paasi ym. 2018: 3).

Uuden alueellisuuden (engl. new regionalism) myötä 1990-luvun jälkeen on ajateltu, että emme tarvitse aluemaantiedettä samalla tavalla kuin aiemmin, mutta tarvitsemme kuitenkin alueita maantieteessä tutkimuksen yksiköinä (Paasi ym. 2018: 4–5). Tämän myötä on muodostunut uusia alueellisia maailmoja (engl. new regional worlds), mikä on tuonut paljon uusia käsitteitä liittyen alueisiin; esimerkiksi tilallisia käsitteitä, kuten kaupunkialue, taloudellisia käsitteitä, kuten kilpaileva alue, poliittisia käsitteitä (geopolitiikka) ja ympäristöllisiä käsitteitä, kuten kestävä aluesuunnittelu (Paasi ym. 2018: 5–6).

Alueita tutkitaan edelleen ja niiden rooli on muuttunut huomattavasti käsitteen alkuajoista. Esimerkiksi eurooppalaisissa valtioissa alueet ovat hallinnollisesti tärkeitä ja kulttuurisesti merkittäviä, ja ne vaikuttavat itseään ympäröiviin sosiaalisiin ja kulttuuriin instituutioihin ja identiteetteihin (Paasi 2001). Suomen alueet ovat pääasiassa juuriltaan 1800-luvun alueellisessa jaottelussa, mikä tekee niistä historiallisesti merkittäviä tutkimuksen kohteita (Vainikka 2012). Suomalaisten alueiden on tutkittu olevan perua heimojen maa-alueista, kirkollisista territorioista, linnojen hallinnoista, Vaasan suvun provinssi-ideologiasta, geopolitiikasta, kansallisista provinsseista, toiminnallisesta ja kilpailullisesta alueellistumisesta ja metropolisaatiosta (Vainikka 2015: 49).

2.1.2 Identiteetti ja sen muotoutuminen

Identiteetti -sana tarkoittaa latinaksi samana olemista, samankaltaisuutta jonkin kanssa (Hopkins 2010: 5). Ihmisille muodostuu identiteettejä osana sosiaalista käyttäytymistä, sillä identiteettien avulla ihminen ymmärtää oman olemuksensa ja roolinsa yhteiskunnassa esimerkiksi kysymyksien ”kuka minä olen” ja ”miten erotan julkisen ja yksityisen minäni” - kautta (Côté & Levine 2016). Yleisesti on ymmärretty, että identiteetti vaatii ”muut”, joista yksilö voi erottaa itsensä ja olemassaolonsa (Denis-Constant 1995). Identiteetti, ja sen kanssa minuus, rakentuu samaistumisen tunteen pohjalta ja se muuttuu uusien identifioitumisten ilmentyessä (Denis-Constant 1995).

Kuitenkaan identiteetit eivät rakennu jokaista uniikkia hetkeä varten, vaan muotoutuvat pitkien ajanjaksojen aikana (Vainikka 2015: 140). Identiteettien muodostuminen on muuttunut ajan myötä, sillä nykyään nuoret haluavat siirtyä omilla tavoillaan aikuisuuteen ja aikuisilla identiteettien ylläpitämisestä on tullut jopa pakkomielle (Côté & Levine 2016).

Identiteettejä voidaan ajatella arvosysteemeinä, joita eri yksilöt näyttävät itsestään ulospäin hyvin eri tavalla (Vainikka 2015: 26). Identiteetit kuitenkin ovat prosesseja, joiden kautta henkilöt esittävät itsejään ja ovat muiden nähtävissä (Vainikka 2015: 25). Identiteetit voidaan siis ajatella sosiaalisen ryhmäytymisen muotona (Paasi 2002a). Identiteetit muodostuvat monen asian summana. Denis-Constant (1995) listaa identiteetin muodostumiseen vaikuttaviksi asioiksi esimerkiksi suhteen menneisyyteen, tilaan, kulttuuriin ja uskomuksiin. Identiteetin muodostuminen on myös erilaista, kun verrataan erilaisessa ympäristössä kasvaneita ihmisiä (Hopkins 2010: 240). Esimerkiksi ihmisen juuret, tilan sosiaalinen käyttö ja kommunikaatio muiden kanssa ovat identiteetin elementtejä, jotka ovat suhteessa aikaan jatkuvia ja ne esitetään suhteessa tilaan (Denis-Constant 1995). Identiteetin elementit eivät muutu helposti, vaikka ne voivatkin saada uusia merkityksiä uusista kokemuksista (Vainikka 2015: 141).

Identiteetit perustuvat edellisessä kappaleessa mainittujen identiteetin elementtien lisäksi samanlaisuuden kokemiseen ja identiteetin jakamiseen muiden kanssa: ihmiset ovat yksilöitä ja näin ollen erilaisia, mutta voivat jakaa identiteettejä (Hopkins 2010: 6). Erityisesti jaetut identiteetit ovat samaan aikaan koettua samanlaisuutta ja erilaisuutta yksilöiden ja ryhmien välillä (Hopkins 2010: 6). Kollektiivinen, ryhmän identiteetti muodostuu, kun ”me” erotetaan ”heistä” jonkin identiteetin elementin perusteella (Paasi 1984: 63). ”Me” -ajatteluun liittyy olennaisesti kommunikaatio (Denis-Constant 1995), koska kollektiiviset identiteetit muodostuvat sosiaalisten suhteiden kautta (Hopkins 2010: 7).

Identiteetteihin liittyy monia prosesseja. Esimerkiksi identifioitumisen prosessi, joka on jatkuvaa identiteettien luomista, huoltamista ja suojelemista, samoin kuin joidenkin identiteettien hylkäämistä, niistä luopumista ja niiden kieltämistä (Hopkins 2010: 7). Identifikaation ja disidentifikaation prosessit voivat aiheuttaa identiteettien välille kitkaa (Hopkins 2010: 6). Esimerkkinä yhteinen ja eriävä identiteetti: yhteinen identiteetti ryhmien välillä on naapurustossa asuminen, mutta eriävyyden aiheuttaa eri naapurusto, jossa asuu (Hopkins 2010: 13). Côtén ja Levinen (2016) mukaan ihmisten identiteetteihin liittyviä aika ja tila -spesifisiä perusprosesseja ovat integraatio, erottelu ja jatkuvuus. Integraatio johonkin ihmisryhmään tuo ihmiselle toimeentuloa ja turvaa nimenomaan yhteisöllisyyden tarpeen kautta (Côté & Levine 2016). Erottelun kautta sekä yksilöt että ryhmät suojelevat itseään ”muilta” (Côté & Levine 2016). Vaikka ihminen on integroitunut johonkin ryhmään, joka erottelee itsensä muista jollain periaatteella, identiteetti vaatii myös aikaa ja jatkuvuutta muodostuakseen: menneisyys tekee nykyisyydestä merkityksellistä, mikä puolestaan tekee tulevaisuudesta merkittävän (Côté & Levine 2016).

2.1.3 Alueellinen identiteetti maantieteellisenä ilmiönä

Alueellinen identiteetti tarkoittaa lyhyesti kuuluvuuden tunnetta tiettyä aluetta kohtaan (Paasi 1984: 59). Alueellisen identiteetin voidaan siis ajatella kiteytyvän ”me ja meidän alue” -ajatukseen (Paasi 2002a). Alueellista identiteettiä on olemassa ympäri maailmaa, vaikka se koetaan jokaisella alueella eri tavalla (Paasi 2003). Esimerkiksi alueen koon ajatellaan vaikuttavan alueellisen identiteetin kokemisen voimakkuuteen: mitä laajempi alue, sitä abstraktimpi alueellinen sidos on, kun taas pienille alueille identifioituminen on helpompaa ja vahvempaa esimerkiksi, koska tuntee suurimman osan alueen asukkaista (Paasi 1984: 72). Alueellinen identiteetti voidaan jakaa kahteen osaan: (1) asukkaiden identifioituminen alueen yhteisöön ja (2) identifioituminen itse alueeseen (Paasi 1986). Paasi (1984: 38) on myös todennut, että mitä pidempään ihminen asuu tietyllä alueella, sitä vakiintuneempia kokemuksia ja merkityksiä aluetta kohtaan muodostuu.

Alueellisen identiteetin muodostuminen voi perustua siihen, että asutaan tietyllä nimellä varustetulla alueella (Paasi 1984: 71). Tämä siis tarkoittaa, että ihmiset ovat tietoisia omasta alueestaan ja elämänsä alueellisuudesta (Paasi 2001; Paasi 1984: 72). Muita alueellisen identiteetin edellytyksiä ovat ihmisten tunteet aluetta kohtaan ja alueen merkitys sen asukkaille (Paasi 2002a). Vainikka (2013; 2015: 28) listaa alueellisen identiteetin muodostumisen tärkeiksi osatekijöiksi esimerkiksi perhe- ja paikallishistorian, asukkaiden suhteen alueeseen,

alueelliset symbolit, maiseman, median sekä tärkeät paikat alueella. Alueellinen identiteetti on tuotos alueen institutionalisoitumisesta sekä alueellinen identiteetti on rakennusosa alueen muodostumisessa (Paasi 2003). Alueellisessa identiteetissä yhdistyvät alueen materiaallinen ja subjektiivinen olemus (Paasi 1986). Alueellinen identiteetti on siis monimuotoinen tulos yhteiskunnan kehityksestä (Paasi 1986), jonka keskeisenä teemana on yhteisöllisyys (Paasi 1984: 32).

Jokainen ihminen identifioituu tilaan jollain tasolla elämänsä aikana (Vainikka 2015: 86). Paasin (1984: 1, 13) mukaan spatiaalinen sidos perustuu siihen, että ihminen sijaitsee aina jossain, mikä puolestaan määrittää muita sijainteja ja toimintoja. Ihmisen spatiaalisen sidoksen taustalla on kognitiivinen prosessi, jota ohjaa yhteiskunta ja sen sosiaaliset organisaatiot (kuten aluejärjestelmät, elinympäristö, koulujärjestelmä, joukkotiedotus) (Paasi 1984: 4–5, 10, 14–15). Ihmisen spatiaalinen sidos koostuu siis tajunnallisesta ulottuvuudesta ja sosiaalisesta organisaatiosta (Paasi 1984: 15–16). Sen tulkinta ja merkitykset muuttuvat ja kehittyvät ajan myötä, mikä johtuu yhteiskunnan kehityksestä ja muutoksista (Paasi 1984: 4). Ihminen muodostaa siis spatiaalisen sidoksensa elinympäristönsä perusteella (Paasi 1984: 9). Tämä spatiaalinen sidos heijastuu monikerroksisena rakenteena globaalille skaalalle saakka, tosin, mitä ”kauemmaksi” ihmisen elinympäristöstä mennään, sitä abstraktimpi ja symbolisempi spatiaalisesta sidoksesta tulee (Paasi 1984: 9, 37).

Alueellinen identiteetti on ollut teemana pinnalla maantieteellisessä tutkimuksessa jo pitkään: Paasin (2003) mukaan siitä asti, kun ensimmäiset ja perinteisimmät alueen ja alueellisuuden käsitykset etsivät alueen luonnetta. Humanistinen maantiede lisäsi osaltaan alueellisen identiteetin tutkimusta ja kulttuurimaantieteessä alueellista identiteettiä on tutkittu erityisesti etnisyyden, vallankäytön ja toiseuden näkökulmista (Zimmerbauer 2008: 43). Kokemuksen maantieteessä tutkitaan ihmisen ja ympäristön välistä jokapäiväistä suhdetta (Entrikin 2018: 45). Alueellista identiteettiä on tutkittu kokemuksen maantieteen kautta, koska se perustuu ihmisten todellisuuden ymmärtämisen ja jäsentelyn tutkimukseen, mistä on hyötyä maantieteessä pinnalla olleen keskustelun (alueiden merkitys identiteettien kiinnittymiskohteina) tutkimuksessa (Zimmerbauer 2008: 43; Entrikin 2018: 45). Alueellista identiteettiä voidaan tutkia myös tunteiden maantieteen (engl. emotional geographies) kautta, sillä siinä tutkitaan ihmisten tunteita ilmiöitä ja tilaa kohtaan (Smith, Davidson, Cameron & Bondi 2009: 3). Alueen ja paikan identiteettien perinteinen ymmärrystä on kritisoitu uuden aluemaantieteen myötä sekä kulttuuri- että poliittisten maantieteilijöiden osalta: alueet ja paikat ajateltu tilallisesti rajattuina, mutta niihin liittyvät identiteetit eivät kuitenkaan ole tilallisesti rajattuja (Paasi 2002b).

Maantieteellisessä tutkimuksessa alueellinen identiteetti ymmärretään aika-tila-spesifisenä suhteena yksilön ja yhteiskunnan välillä (Paasi 1986). Alueellista sidosta voidaan tarkastella eri tasoilla, joista Paasi (1984: 2–3) mainitsee yhteiskuntateoreettisen ja jokapäiväisen olemisen näkökulmat. Ensimmäisellä tarkoitetaan alueellisen identiteetin yhteiskunnallista ilmenemistä ja jälkimmäisellä ihmisen elämistilan heijastumista ihmisten tietoisuuteen (Paasi 1984: 2–3). Alueelliseen identiteettiin yhdistetään aluetietoisuuden käsite, joka sisältää tiedollisen, tunteellisen ja toiminnallisen ulottuvuuden (Paasi 1984: 47–48). Aluetietoisuus liitetään erityisesti alueellisen identiteetin voimakkuuteen vaikuttavaksi tekijäksi, sillä sen toiminnallinen ulottuvuus tarkoittaa alueellisen intressin puolesta toimimista, joka voi aiheuttaa esimerkiksi aktivismia ja toiseutusta alueilla (Paasi 1984: 48). Aluetietoisuuden tutkimisesta Paasi (1984: 50) toteaa, että se on kiinnostavinta silloin, kun alueen olemassaolo ei ole realiteetti, eli toisin sanoen alue ei välttämättä ole enää olemassa samalla tavalla kuin se on joskus ollut olemassa. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi Suomen maakunnat, joilla on edelleen tunneperäinen merkitys yhteiskunnassa (Paasi 1984: 1–2). Aluetietoisuuden ja alueellisen kulttuurin vaaliminen nähdään nykyään alueiden markkinointina (Vainikka 2012), mihin liittyy myös kilpailullisen identiteetin (engl. competitive identity) käsite (Anholt 2007: 3).

Alueellinen identiteetti muodostuu siis siten, että ihminen kasvaa ja sosialisoituu ympäristöönsä omien kokemusten sekä ympäröivien yhteisöjen vaikutuksen kautta (Paasi 1984: 10). Suurin osa ihmisistä identifioituu kotimaahansa, joka maantieteessä ajatellaan tärkeänä keskiskaalan identifioitumisen kohteena (Tuan 1989: 149), koska ihmiset yleensä identifioituvat tuttuihin paikkoihin (Hopkins 2010: 11). Kotimaa ajatellaan yleensä maailman keskuksena, jonka ympärillä kaikki muu tapahtuu ja sijaitsee (Tuan 1989: 149); samoin ajatellaan myös alueellisten sidosten kohdalla, sillä identifioitumisprosessit ovat samankaltaisia (Paasi 1984: 9). Tuanin (1989: 158–159, 161) mukaan kiintymys kotimaahan vaihtelee kulttuurien ja historiallisten ajanjaksojen välillä huomattavasti ja näkyvät paikkaspesifiset monumentit (esimerkiksi maamerkit) vahvistavat ihmisen kiintymystä, tietoisuutta ja uskollisuutta paikkaan. Paikkaspesifiset monumentit ovat tärkeitä paikkakokemuksen (engl. sense of place) muodostumisessa (Hopkins 2010: 11; Birnbaum ym. 2021), joka puolestaan on tärkeä osa esimerkiksi paikan maineen ja ennakkoluulojen muodostumisessa (Anholt 2007: 1–3). Aika ja tila ovat olennaisia spatiaalisissa sidoksissa, sillä ne eivät tarkoita samaa kaikille ihmisille, vaan ne ovat kulttuuri- ja ajanjaksosidonnaisia (Paasi 1984: 17).

Toinen yleinen identifioitumisen kohde on koti ja elämistila. Kodilla on todettu olevan jopa pyhä rooli ihmisen elämässä. Kodin ympärillä sijaitsee kotiseutu, joka ohenee mitä

kauemmaksi kodista siirrytään. Koti ja elämistila ovat molemmat ei-metrisiä käsitteitä, sillä niiden koko voi vaihdella. Molempia käsitteitä yhdistää kuitenkin se, että heti niistä poistuttaessa ihminen kohtaa ulkomaailman. (Paasi 1984: 25–27).

Alueellisen identiteetin muodostumisessa on tärkeää ottaa huomioon myös identiteettien tarkoitus, joka on auttaa ihmistä löytämään oma paikkansa maailmassa (Vainikka 2016). Ihmiset eivät muodosta identiteettejään esimerkiksi vain jäykkien territorioiden perusteella (Vainikka 2016), vaan esimerkiksi virtuaalisten tilojen kautta, sillä ne antavat ihmisille mahdollisuuden vaihtaa tietoja liittyen muihin sijainteihin (Birnbbaum ym. 2021). Kuitenkin transnationaaliset kulttuuriset virrat ja muuttoliike haastavat alueellisia identiteettejä entistä enemmän (Gabrielian & Hirsch 2018: 115), minkä seurauksena esimerkiksi paikattomuus ja juurettomuus ovat muuttuneet huomattavaksi ilmiöiksi, sillä sosiaaliset suhteet ovat köyhtyneet (Paasi 1984: 163). Tämä on Paasin (1984: 163) mukaan huomattavissa Suomessa esimerkiksi lähiöasumisessa, jossa elämän perhekeskeisyys aiheuttaa muiden sosiaalisten suhteiden vähäisyyttä. Paikattomuutta ja juurettomuutta voivat lisätä myös maaseudun ja kaupunkien kulttuurierot: kaupungeissa arvot ovat monimuotoisemmat ja kaupunkiin muuttavien taustat ovat monimuotoisemmat, mutta maaseudulla asuvat vaativat enemmän yhdenmukaisuutta ja homogeenisempiä arvojärjestelmiä (Paasi 1984: 109–110). Parker (2004: 4) listaakin kaupunkikokemuksen neljäksi tärkeäksi piirteeksi kulttuurin, kulutuksen, konfliktin ja yhteisön, joiden pohjalta muodostuu moninaisempi arvopohja kuin maaseudulle. Nykyään myös digitaalinen media tuottaa haasteita alueellisten identiteettien säilymiselle, sillä ne muokkaavat ja säilyttävät aiempaa tehokkaammin ja rajattomammin kulttuurisia muistikuvia ja kokemuksia alueista ja niille ominaisista maisemista, mikä vähentää maisemien paikallisuutta ja aiheuttaa näin paikattomuutta (Gabrielian & Hirsh 2018: 118–119).

Suomalaisessa yhteiskunnassa alueellisten identiteettien muodostumisessa tärkeässä osassa ovat olleet kunta- ja maakuntajärjestelmät (Paasi 200a). Lisäksi esimerkiksi alueellisten sanomalehtien merkitys alueellisten identiteettien ja stereotyyppien muodostumisessa on ollut huomattava, sillä ne luovat mielikuvia alueilla asuvien ihmisten mentaliteeteista (Paasi 1986). Kuten aiemmin on todettu, ryhmien identiteetit, kuten alueelliset identiteetit, muodostuvat, kun ”meidät” erotetaan ”heistä” jollakin identiteettikriteerillä (Paasi 1984: 63) tai, kun ”ystävät” erotetaan ”vihollisista” (Prokkola 2019: 109). Etenkin Suomessa murteet ja aluehenki ovat olleet tärkeitä identiteettikriteerejä, jonka avulla ”me” on erotettu muista (Paasi 1984: 63, 115).

2.2 Kuntaliitokset aluejärjestelmän muutoksina

Kuntaliitokset ovat olleet suorastaan trendi Suomessa 2000-luvun alussa. Vuonna 2001 Suomessa oli 448 kuntaa, vuonna 2010 343 kuntaa. Vuonna 2021 Suomessa on 309 kuntaa ja suunnitteilla ei ole uusia kuntaliitoksia lähivuosina. Eli noin kahdessakymmenessä vuodessa 139 kuntaa on hävinnyt kokonaan kuntaliitoksien vaikutuksesta. (Tilastokeskus 2021).

Maantieteellisesti tarkasteltuna kuntaliitokset ovat aluejärjestelmän muutoksia, sillä niissä alueita eli kuntia yhdistetään toisiinsa (Zimmerbauer 2017). Suomen kuntaliitoksissa on otettu mallia Englannista ja Pohjois-Amerikasta, joissa kaupunkeihin on yhdistetty kuntahallinnollisia alueita yhdeksi toiminnalliseksi alueeksi (Zimmerbauer, Riukulehto & Suutari 2017). Kuntaliitosten myötä onkin huomattu, että kaupungeilla ei ole enää vain yhtä hierarkkista keskusta, vaan useita osittaisia keskuksia (Viren & Vähämäki 2015: 148).

Kuntien rooli yhteiskunnassa on kahdenlainen: poliittishallinnollisesti ohjattu organisaatio, jonka tehtävä on järjestää asukkaille palveluja verorahoituksella ja rajattu alue, jossa kuntalaiset asuvat, johon he samaistuvat ja jossa yritykset toimivat (Haveri, Laamanen & Majoinen 2003). Kuntaliitosten taustasyynä on pienkuntien resurssien riittämättömyys peruspalveluiden ylläpitoon ja ratkaisuna suuremmat kuntayksiköt, joissa resurssit peruspalveluihin on taattu (Leinamo 2004: 21). 1900-luvun loppupuolella Suomessa tavoitteeksi otettiin 8000 asukkaan ja sitä suuremmat kunnat, ja alle 4000 asukkaan kuntia jäisi vain erittäin painavien syiden vuoksi (Leinamo 2004: 21).

Suurempien kuntien vahvuudeksi ajateltiin jo mainittu resurssien riittävyys, mutta lisäksi muuttoliikkeen kiihtyminen, tarve kuntien elinkeinopolitiikan ja alueiden kansainvälisen kilpailukyvyyn vahvistaminen sekä kuntien taloudellisten valtionosuuksien vähentäminen (Haveri ym. 2003). Kuitenkaan kunnan koon ja toiminnan tuottavuuden välillä ei ole pystytty todistamaan yhteyttä: pienemmät kunnat on todettu jopa tehokkaammiksi yksiköiksi, kun tarkastellaan taloudellisuutta ja kuntalaisten tyytyväisyyttä (Leinamo 2004: 26). Kuitenkin pieniä kuntia liitoskontekstissa tukee vain huoli kuntademokratian toteutumisesta ja äänestysaktiivisuudesta (Haveri ym. 2003).

Leinamo (2004: 9) on todennut, että ”tutkimuksissa on pohdittu lähinnä kuntien yhdistymisen edellytyksiä kuntaliitosten seurausvaikutusten selvittämisen sijaan”. Edellä mainittu voi olla syy siihen, että kuntaliitokset puhuttavat edelleen, vaikka suurimmasta liitosten sumasta on kymmenen vuotta aikaa (Löfhjelm 2018: 91). Tehdyissä tutkimuksissa on huomattu, että kuntaliitoskunnissa koetaan palvelujen heikentyneen ja niiden siirtyneen kauemmas (Löfhjelm 2018: 92). Tästä Leinamo (2004: 9) puhui jo ennen suurinta osaa

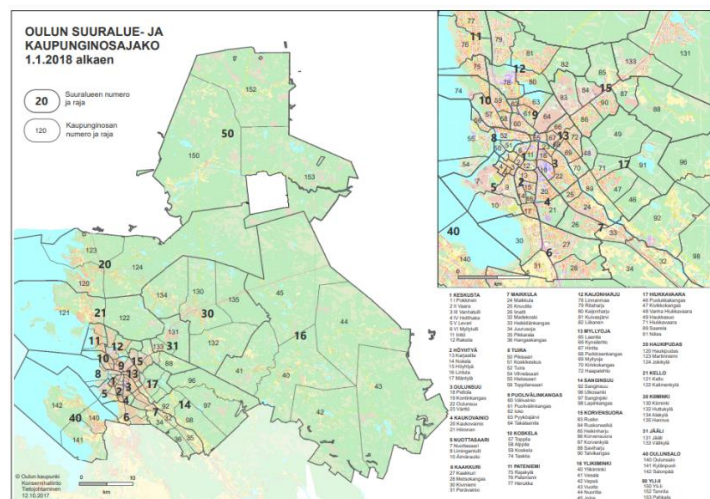
kuntaliitoksia: ”On kuitenkin mahdollista, että kuntien yhdistymisellä on merkitystä paikkakunnan aluerakenteen muotoutumiseen ja palvelujen tarjoamiseen”.

Kuntaliitokset aluejärjestelmän muutoksina voidaan pohjata alueiden muodostumisen ja olemassaolon teorioihin (ks. Paasi 1986; Paasi 2010; Paasi, Harrison & Jones 2018). Kunnalla on rajat, jotka ovat muodostuneet territorialisaation kautta, yksi tai useampi symboli, kuten oma vaakuna, toimivia instituutioita rajojen sisäpuolella vahvistamassa symbolien merkitystä sekä vuorovaikutusta muihin kuntiin (alueisiin) osana yhteiskuntaa. Kunta on myös olemassa tilallisena kehyksenä politiikan, kulttuurin, talouden, hallinnon ja vallan suhteessa. Kuntien yhdistyessä sekä kunnan sisäinen että kunnan rajat ylittävä vuorovaikutus muiden kuntien kanssa muuttuu, samoin kuin alueiden hävitessä tai yhdistyessä.

2.2.1 Ylikiimingin ja Oulun välinen kuntaliitos

Ylikiimingin kunta liittyi Oulun kaupunkiin vuoden 2009 alussa, jolloin Ylikiimingin kunnassa asui 3470 asukasta ja Oulussa 131 585 asukasta (Tilastokeskus 2021). Oulun kaupungin asukasluku kasvoi noin 2,5 % vuoden 2009 alussa. Päätös kuntaliitosselvityksen tekemisestä tuli vuonna 2005 (Karjalainen 2005). Kuntaliitoksen taustasyinä olivat Ylikiimingin kunnan talouden heikkeneminen sekä sen asukkaiden työssä käyminen Oulussa (Karjalainen 2005).

Ylikiimingin ja Oulun kuntaliitos aloitti keskustelut Suur-Oulusta, jossa Ouluun liittyisi muitakin kaupungin lähikuntia: tämä tapahtuikin osittain vuonna 2013, kun Haukipudas, Kiiminki, Oulunsalo ja Yli-Ii liittyivät Oulun kaupunkiin (Oulun kaupunki). Päätös liitoksesta tehtiin jo vuonna 2010, jolloin Muhos jättäytyi alkuperäisestä suunnitelmasta liittyä Ouluun (Laine 2010). Nykyään entisen Ylikiimingin kunnan aluetta kutsutaan nimellä Ylikiimingin suuralue, joka on merkitty kuvaan 1 numerolla 16.

Kuva 1. Oulun suuralue- ja kaupunginosajako. (Oulun kaupunki 2017).

2.3 Alueellinen identiteetti kuntaliitoksissa

Zimmerbauer (2008: 66) on todennut, että alueellinen identiteetti toimii kuntaliitoksissa sekä niitä edistävänä että estävänä voimana. Alueelliseen identiteettiin liitettävä imagotyö kuntaliitoksissa vahvistaa alueellista identiteettiä, joka edistää osaltaan kuntaliitosta (Zimmerbauer 2008: 67–68). Liitoskuntien voimakas identiteetti voi kuitenkin myös estää kuntaliitoksen, vaikka muut syyt tukisivat kuntaliitoksen toteutumista (Zimmerbauer 2008: 68). Tällaisissa tilanteissa puhutaan yleensä kotiseutu-, kotikaupunki- tai kotikylähengestä, joka vahvistaa kuntalaisten identiteettiä (Paasi 1984: 120) nimenomaan kylätoiminnan ja asukkaiden osallisuuden kautta (Hyyryläinen & Rannikko 2000).

Alueellinen identiteetti voi muuttua kuntaliitosten myötä, vaikkakin joissain tapauksissa se ja kotikuntaan samaistuminen eivät heikkene, vaikka kunta lakkautettaisiin (Zimmerbauer 2008: 68). Tähän vaikuttaa erityisesti se, miten alueellisia tunnusmerkkejä ja aluepuhun ylläpidetään kuntaliitoksen jälkeen (Zimmerbauer 2008: 68). Paasin (1986) mukaan erityisesti aluepuhunnan ylläpitämisessä kouluilla ja lehdistöllä on suuri vaikutus. Myös esimerkiksi kotiseutukirjallisuudella, joka on luonteeltaan luonnonläheistä ja romantisoivaa, on vaikutus aluetietoisuuden ja aluehengen luomisessa, jotka ylläpitävät osaltaan aluepuhun (Paasi 1984: 131, 134). Paasi (1984: 123) toteaa, että perinteisessä suomalaisessa maaseutukylässä on ollut hyvät mahdollisuudet alueelliselle yhteishengelle, koska sen asukkaiden tausta on voinut olla samanlainen, ammattikunta homogeeninen tai liikkuvuus muihin paikkoihin heikko. Tällaisissa kylissä kirkko on toiminut yleensä keskuksena ja sosiaalisena kohtaamispaikkana (Tuan 1989: 167).

Suomessa tehtyihin kuntaliitoksiin pohjautuen on todettu, että kunnan palveluilla on vaikutusta alueelliseen identiteettiin (Löfhjelm 2018: 92). Tämä johtuu siitä, että kuntaliitoskunnissa, palveluiden vähentyessä ja siirtyessä kauemmas, asukkaat ovat joutuneet kohtaamaan todellisuuden, jossa oman kunnan itsehallinnon menetys näkyy arkisissa toimissakin (Löfhjelm 2018: 100). Löfhjelmin (2018: 101) mukaan liitoskunnista tuli kuntaliitosten myötä osa kaupunkia, mutta ei kaupungin osia eli niiden ”itsenäisyys” on poistunut ja tilalle ei ole tullut aktiivista toimijuutta osana kaupungin toimintaa. Tämä onkin johtanut siihen, että alueet pyrkivät kylä- ja seuratoiminnalla ylläpitämään identiteettiä, elinvoimaisuutta ja olemassaoloa, vaikka arjessa alueilta viedään pikkuhiljaa kaikki kiinnittymiskohteet (Löfhjelm 2018: 101). Palveluiden siirtämisellä kaupunkiin on taustalla muuttoliike maalta kaupunkiin, jota kuntaliitokset edistävät, sillä ihmiset muuttavat

palveluiden, esimerkiksi koulutuksen, kauppojen, sosiaalisten palvelujen, terveydenhuollon ja asuntojen, perässä kaupunkeihin (Clout 1972: 8-33).

Kuntaliitoksella on monenlaisia vaikutuksia liitoskuntien identiteettiin, esimerkiksi kaupungin ulkoiselle identiteetille vaikutukset ovat positiivisia ja identiteettiä monipuolistavia, mutta sisäinen alue voi jäädä identiteettien osalta hyvin hajanaiseksi, jos liitoskuntien identiteetit elävät voimakkaina ja näin ei pääse muodostumaan yhtä yhteistä identiteettiä (Terlouw 2018). Kuntaliitosten tuomat muutokset alueelliseen identiteettiin nähdään liitoskunnissa sekä positiivisina että negatiivisina: ne ovat osaltaan virkistäviä ja nuorentavia, mutta toisaalta rumia, sieluttomia ja pilaavat alueellisen tunnelman (Löfhjelm 2018: 92). Kuntaliitoksissa alueellisen identiteetin toiseuttava ja poissulkeva puoli saa uudenlaisen merkityksen (Löfhjelm 2018: 107).

3. Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen aineistot ja niiden keruu- ja analysointitavat. Kyseessä on laadullinen tutkimus, jonka aineisto koostuu haastatteluaineistosta sekä avoimen kysymyksen vastauksista.

3.1 Ryhmähaastattelut

Tutkimuksen pääaineistoksi on valittu ryhmähaastattelu aineisto, joka on kerätty 4.11.-15.11.2022 välisellä ajalla Ylikiimingissä. Ryhmähaastatteluista on saatu positiivisia kokemuksia erityisesti markkinointitutkimuksista (Vainikka 2015: 89). Ryhmähaastattelut tarjoavat hyvin erilaista materiaalia kuin yksilöhaastattelut, koska haastateltavat pääsevät vuorovaikutukseen toistensa kanssa, mikä lisää täydentäviä kysymyksiä ja rikastuttavat keskustelua (Alasuutari 2011). Ryhmähaastatteluista saatava aineisto on yleensä huomattavasti laajempi yksilöhaastatteluihin verrattuna, minkä vuoksi aineiston rajaamista joutuu tekemään enemmän keskustelun rönsyilyn vuoksi (Alasuutari 2011). Keskustelun rönsyily ja kertomuksenomaisuus on kuitenkin olennainen osa haastatteluja, sillä ne välittävät sanatonta tietoa ja jaettuja oletuksia kulttuurista (Hyvärinen & Löyttyniemi 2005: 189). Hyvärinen ja Löyttyniemi (2015: 189) toteavat, että ”kertomus on vastaus kysymykseen, *kuka* minä olen”, minkä ymmärtäminen on olennainen osa identiteetin rakentumista ja jäsentämistä.

Kollektiivisten identiteettien tutkimisessa tärkeää on nostalgia, joka yhdistää nykyisyyden menneisyyteen, jossa on tapahtunut merkittäviä, identiteettiä muokkaavia, asioita (Bennett 2009: 203). Identiteeteistä puhuttaessa ja niitä tutkittaessa on erityisen tärkeää luoda luottamus haastattelijan ja haastateltavien välille. Ruusuvuoren ja Tiittulan (2005: 42) mukaan luottamuksen muodostaminen on tasapainottelua: haastattelija voi osoittaa empatiaa ja edistää näin keskustelua, mutta haastattelija on silti vastuussa tilanteen sujuvuudesta ja haastateltavista.

Edellisessä kappaleessa esitettyjen perusteiden pohjalta on todettu, että ryhmähaastattelut antaisivat hyvin otollisen materiaalin ja aineiston tutkimuskysymysten valossa. Aineisto koostuu neljän ryhmähaastattelun materiaalista. Neljä ryhmää perustuvat ikäryhmiin, jotka on määritelty Ylikiimingin ja Oulun kuntaliitoksen kannalta olennaisimmiksi. Haastatteluista kahden ikäryhmän osalta aineistoksi saatiin yksilöhaastatteluaineisto, joka on yksi käytetyimmistä laadullisista tiedonhankintamenetelmistä (Tiittula & Ruusuvuori 2005).

Kaikissa haastatteluissa käytettiin samaa puolistrukturoitua kysymyspohjaa, joka löytyy liitteestä 1. Kolmannen kysymyksen jälkeen luetaan lyhyt teksti, jossa esitellään lyhyesti tutkimuksen kiinnostuksenkohteena olevat ilmiöt haastateltaville: teksti löytyy liitteestä 2. Puolistrukturoidussa teemahaastattelussa kysymykset on suunniteltu valmiiksi, mutta niiden järjestys ja muotoilu voi vaihdella (Tiittula & Ruusuvuori 2005). Osa kysymyksistä on tarkoituksella muotoiltu eri tavalla eri ikäryhmille, esimerkiksi koska viimeisessä kysymyksessä kysytään henkilökohtaisia ajatuksia ja tunteita, joita ensimmäisellä ikäryhmällä ei ole voinut olla, sillä ensimmäinen ikäryhmä koostuu alle 17-vuotiaista. Vuonna 2005 syntyneet täyttävät 17 vuotta vuonna 2022. Tämä tarkoittaa, että alle 17-vuotiaat ovat olleet hyvin pieniä lapsia kuntaliitoksen aikaan. Haastateltaviin otettiin yhteyttä välittämällä paikallisen nuorisotilan aktiivikävijöille viesti, jossa pyydettiin osallistumaan tutkimukseen. Viesti (alla) tavoitti noin kymmenen nuorta, joista yksi saapui haastatteluun.

''Moikka!

Olisitko kiinnostunut osallistumaan tutkimukseen? Etsin alle 17-vuotiaita haastateltavia Ylikiimingistä. Tutkimuksen aiheena on ylikiiminkiläisten kokemus Ylikiimingistä asuinpaikkana. Haastattelu toteutetaan 4.11. klo 18 Ylikiimingin kirjastolla. Tarkemmat tiedot yksityisyyden suojasta ja muusta tutkimukseen liittyvästä saat tulemalla paikalle. Voit perua osallistumisesi tutkimukseen missä tahansa vaiheessa (ennen haastattelun alkua, haastattelun aikana tai haastattelun jälkeen).

Kiitos ajastasi jo valmiiksi!

Terv. Veera Parkkinen''

Toisen ryhmän haastateltavat ovat iältään 17–35-vuotiaita. Tämän ryhmän tavoitteena on saada aineistoon näkemystä ihmisiltä, jotka ovat eläneet lapsuuden ja/tai nuoruuden kuntaliitoksen aikana. Haastateltavat kerätty ylikiiminkiläisestä urheiluryhmästä välittämällä viesti (alla) ryhmän vastuuhenkilölle, samoin kuin kolmannen ryhmän haastateltavat, jotka ovat iältään 35–60-vuotiaita. Tämän ikäryhmän henkilöt ovat eläneet aikuisiässä kuntaliitoksen aikaan. Molempien ryhmien kanssa haastattelu sovittiin harjoitusten yhteyteen. Toisesta ryhmästä haastatteluun osallistui yksi henkilö ja toisesta kaksi. Molempien ryhmien haastattelujen osallistujien kanssa sovittiin, että haastattelupaikkaa ei julkaista yksityisyydensuojan vuoksi.

”Moikka!

Olisiko teidän porukassa kiinnostuneita osallistumaan tutkimukseen? Teen Pro Gradu -tutkielmaa Oulun Yliopistossa ja etsin 18-35-vuotiaita [toisessa viestissä: 35-60-vuotiaita] haastateltavia Ylikiimingistä. Tutkimuksen aiheena on ylikiiminkiläisten kokemus Ylikiimingistä asuinpaikkana. Haastattelu toteutetaan ryhmäkeskusteluna ja ajankohta voidaan sopia haastattelusta kiinnostuneiden kanssa (esimerkiksi teidän treenien yhteyteen). Tarkemmat tiedon yksityisyydensuojasta saa haastattelussa (lyhyesti: haastattelussa ei käsitellä arkaluontoisia tietoja ja nimi-/tunnistetiedot poistetaan heti aineiston käsittelyvaiheessa).

Terv. Veera Parkkinen”

Neljännän ja viimeisen ikäryhmän haastateltavat ovat yli 65-vuotiaita. He ovat eläneet suurimman osan elämästään Ylikiimingin kunnan olemassaolon aikana. Heidän näkemyksensä kuntaliitokseen on oletettavasti hyvin nostalgisoiva ja romantisoiva kertomus (Lumme-Sandt 2005: 138). Haastateltavia lähestyttiin ylikiiminkiläisten eläkeläisten aktiivien kautta. Haastattelu toteutettiin eläkeläisten lauluryhmän harjoitusten jälkeen. Seuraavassa taulukossa (1) on esitetty toteutuneet haastattelut, niiden osallistujat ja toteutuspaikat ja -ajat.

Taulukko 1. Toteutuneiden haastatteluiden tiedot.

haastattelu/ryhmä	paikka ja aika	haastateltavia	haastattelun kesto (noin)
alle 17-vuotiaat	Ylikiimingin kirjasto, 4.11.2022 klo 19	1	20min
18–35-vuotiaat	yksityinen paikka, 10.11.2022 klo 16.30	1	15min
35–60-vuotiaat	yksityinen paikka, 15.11.2022 klo 16.30	2	25min
yli 60-vuotiaat	Ylikiimingin asukastupa, 7.11.2022 klo 18	8	30min

3.2 Avoin kysymys

Tutkimuksen toiseksi aineistoksi on kerätty laadullinen aineisto avoimen kysymyksen avulla. Aineiston tavoitteena on saada lisätietoa toiseen tutkimuskysymykseen liittyen, eli millainen merkitys Ylikiimingissä asumisella on ylikiiminkiläisille. Myös ryhmähaastatteluissa keskustellaan aiheesta, mutta se ei ole haastatteluaineiston päätavoite. Tämän vuoksi laajempi aineisto tutkimuskysymykseen liittyen on tarpeen.

Aineisto on kerätty ”Ylikiimingin puskaradio” nimisessä Facebook -ryhmässä. Facebook toimii tässä tutkimuksessa vain aineistonkeruualustana. Aineisto kerättiin lisäämällä päivitys 11.10.2022, jossa pyydettiin ryhmän jäseniä kommentoimaan vastauksiaan esitettyyn kysymykseen. Ryhmässä oli päivityksen julkaisuhetkellä 2261 jäsentä. Päivityksessä julkaistu teksti:

”Hei vaan! Teen Pro Gradu tutkielmaa liittyen Ylikiiminkiin ja ylikiiminkiläisiin, ja haluaisin kysyä teiltä: Mitä Ylikiimingissä asuminen tarkoittaa teille? Arjessa? Henkisesti? Muita ajatuksia? Kiitos kommentteista jo valmiiksi!”

Tietosuojailmoitukseksi päivitykseen lisättiin myös kommentti seuraavalla tekstillä:

”Kerään aineistoksi vain vastaukset, en nimeä/muita tietoja. Ja poistan julkaisun heti, kun se on tutkimuksen kannalta mahdollista (viimeistään joulukuussa 2022).”

Aineistoksi kerätään siis kommentteina tulleet vastaukset esitettyyn kysymykseen. Jotta yksityisyyden säilyttäminen on mahdollista, myös viestitoiminnon kautta lähetetyt vastaukset toimivat aineistona. Kommentteja ja viestejä tuli vain päivityksen julkaisupäivänä yhteensä neljä kappaletta.

3.3 Tutkimusaineiston analysointi

Haastattelut nauhoitettiin haastattelutilanteessa ja myöhemmin litteroitiin. Litterointi tarkoittaa haastattelumateriaalin (nauhoituksen) muuttamista kirjoitettuun muotoon (Tiittula & Ruusuvoori 2005: 16). Tämän tutkimuksen aineisto on litteroitu pintapuolisesti, sillä tutkimuksen kohteena on keskustelun sisältö enemmän kuin vuorovaikutus tai kommunikaatio muiden haastateltavien kanssa.

Litteroinnin jälkeen aineisto käsiteltiin Vainikan (2015: 111) esimerkin mukaan: kirjoitetusta materiaalista poistetaan turhat keskustelun osat sekä nimi-/tunnistetietoja koskevat kohdat. Tämän jälkeen aineisto luettiin kahteen kertaan läpi huolella. Seuraavaksi aineisto teemoiteltiin tutkimuskysymysten perusteella. Teemoittelulla saadaan aikaan laadullisesta aineistosta tiettyjen aihepiirien kannalta vertailtava aineisto (Tuomi & Sarajärvi 2018). Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen liittyvät kohdat kopioitiin erilliseksi listaukseksi, sama toistettiin kahteen jälkimmäiseen tutkimuskysymykseen liittyville kohdille. Tutkimusraportin kirjoitusvaiheessa tutkimuskysymysten mukaan teemoiteltu aineisto uudelleenteemoitettiin alakategorioihin sopivaksi helpottamaan tulosten luettavuutta.

Avoimen kysymyksen aineisto siirrettiin Facebookista erilliselle tiedostolle, jossa sille suoritettiin samanlainen teemoiteltu sisällönanalyysi kuin haastatteluaineistolle. Teemoitellut aineistot yhdistettiin niin, että tutkimuskysymysten alla oli sekä haastatteluaineistosta että avoimen kysymyksen aineistosta teemoitellut kohdat. Lopuksi koko aineisto kirjoitettiin puhtaaksi ”Tulokset” luvuksi.

3.4 Tutkimusetiikka

Tutkimuksen haastatteluaineiston kerääminen edellyttää tutkimuseettisten kysymysten pohtimista. Haastattelijan ja haastateltavan välinen suhteeseen liittyen tärkeimmät huomioon otettavat kysymykset liittyvät luottamuksellisuuteen, läheisyyteen ja tutkimuslupaan (Tiittula & Ruusuvuori 2005). Luottamuksellisuudella tarkoitetaan sitä, että haastattelijan tulee kertoa haastateltaville selkeästi ja totuuden mukaisesti haastattelun tarkoituksesta sekä luottamuksellisesti ja anonymiteettiä kunnioittaen säilyttää ja käsitellä saamia tietoja (Tiittula & Ruusuvuori 2005). Haastattelukutsuissa ei kerrottu tarkalleen haastattelun aihetta, jotta haastateltavilla ei olisi ennako-oletuksia haastattelun kulusta. Näin haastateltavien reaktiot ja vastaukset liittyen kuntaliitokseen ovat mahdollisimman aitoja. Haastattelun alussa kerrottiin kuitenkin tarkasti, mihin aihepiireihin haastattelu liittyy ja haastateltavat saivat haastattelujen jälkeen kopiot haastattelukysymyksistä. Kuten edellisessä luvussa on kuvattu, anonymiteetti kirjoitetussa aineistossa on pyritty säilyttämään heti litteroidun aineiston muokkauksesta lähtien.

Luottamus haastattelijan ja haastateltavan välillä voi saada haastateltavan kertomaan asioita, joiden kertomista myöhemmin katu (Tiittula & Ruusuvuori 2005). Tämän vuoksi on tärkeää, että haastateltavilla on mahdollisuus ottaa haastateltavaan myöhemmin yhteyttä ja korjata sanomiaan asioita tai perua osallistumisensa tutkimukseen (Tiittula & Ruusuvuori

2005). Haastateltaville kerrottiin haastattelutilanteissa, että he pystyvät perumaan osallistumisensa missä tahansa vaiheessa ja tarkentamaan sanomiaan haastattelutilanteessa tai sen jälkeen. Haastattelijan yhteystiedot jaettiin haastateltaville tietosuojailmoituksen mukana (liite 3). Tietosuojailmoitus käsiteltiin haastattelutilanteiden alussa haastateltavien kanssa. Tietosuojailmoituksessa on ilmoitettu, että tiedot kerätään ja julkaistaan tutkimusraportissa haastateltavien omalla luvalla. Tutkimuslupa on tärkeä, kun haastatellaan ihmisiä yksityishenkilöinä (Tiittula & Ruusuvuori 2005).

4. Tulokset

Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen keskeiset tulokset aineiston perusteella. Alaluvut käsittelevät tutkimuskysymyksiä ja niihin löydettyjä keskeisiä tuloksia hankitun aineiston perusteella. Ensimmäisessä ja toisessa alaluvussa ei ole eritelty, minkä ikäryhmän haastattelusta yhteydestä lainaukset ovat, mutta lainauksen jälkeinen kirjain kertoo, onko kyseessä haastatteluaineiston lainaus (H) vai avoimella kysymyksellä kerätystä aineistosta saatu lainaus (A). Kolmannessa alaluvussa on erittely haastattelu, josta lainaukset ovat peräisin, jotta ikäryhmien välisiä eroja voidaan vertailla. Kolmannessa alaluvussa ei ole käytetty avoimella kysymyksellä saatua aineistoa.

4.1 Ylikiiminkiläinen identiteetti

Tässä alaluvussa käsitellään ensimmäiseen tutkimuskysymykseen löydettyjä tuloksia. Eli millainen on ylikiiminkiläinen identiteetti ja miten ylikiiminkiläinen eroaa esimerkiksi oululaisesta. Aineistona on käytetty sekä haastattelujen että avoimen kysymyksen kautta saatua aineistoa. Saadun aineiston perusteella Ylikiiminki on pieni paikka ja maaseutumainen, vaikka nykyään kuuluukin Oulun kaupunkiin:

''Onhan täällä oma tunnelma ja kaikki tietää kaikki ja tämmönen tuppukylä'' (H)

''Ylikiiminki on maaseutupaikka, ei se ole, vaikka kaupunginosa nykyään, niin ei se ole kaupunki todellakkaan'' (H)

Myös luonto sekä perinteet tuotiin esille Ylikiiminkiä alueena kuvaavana piirteenä. Tämä ei ole ihme, sillä Ylikiimingissä järjestetään joka kesä perinneviikko, Tervastiimaviikko, jonka tavoitteena on tuoda ylikiiminkiläisiä perinteitä tutuiksi erilaisten tapahtumien kautta. Latotanssit, tervahaudan sytytysjuhla, toripäivä ja musiikkitilaisuudet keräävät ylikiiminkiläisiä ja muita osallistujia yhteen nauttimaan seurasta ja perinteistä.

''Täällä on peltoja ja mettähommia jaja metästetään'' (H)

''Kyllähän täällä on perinteiden kunnioittaminen ihan älyttömän isossa roolissa - - on tervanpolttohistoriaa ja kaikki pärejutut'' (H)

''[ylikiiminkiläiset] ovat hyviä marjastaan ja [siellä on] hyviä marjastusmaita'' (H)

Haastatteluissa vanhin ikäryhmä kehotti etsimään vastausta siihen, millainen ylikiiminkiläinen on, Ylikiimingin laulusta, joka on entisen Ylikiimingin kunnan kotiseutulaulu, jonka sanoitukset löytyvät liitteestä 4. Laulussa kerrotaan heidän mukaansa, että ylikiiminkiläiset ovat sisukkaita, ahkeria ja aitoja. Tämä tuli esille myös muiden haastattelujen aineistosta:

''Kyllä täällä ihmiset niinku tekkee'' (H)

''Se sinnikkyys ja semmonen, että kehtaa hakata päätä seinään pitemmäki aikaa tarvittaessa'' (H)

''Semmonen tota niinku sisukkuus tai se sinnikkyys. Tai että jos kattoo vaikka jotaki Viinivaarahankettaki nii onhan ne aika kapuloina rattaissa ollu joka välissä'' (H)

Aineiston mukaan ylikiiminkiläinen pitää aina puoliaan ja ajattelee Ylikiimingin etua, vaikka tunteet Ylikiiminkiä kohtaan paikkana voivat vaihdella erityisesti seuran mukaan: tietynlainen yhteishenki ylikiiminkiläisillä, joka saa jopa negatiivisen sävyn; mutta muilta omaa kotipaikkaa pitää kuitenkin puolustaa.

''Kaikki ylikiiminkiläiset on yhdessä sillee - - vihhaa Ylikiiminkiä - -, mutta sitte ku mennää johonki muualle, johonki no vaikka Ouluun, - -, nii sillon pittää niinku puolustaa'' (H)

''Tarinoita Nuijamiesten Lavan historiasta, nii siellon ollu kiiminkiläisten metsä ja ylikiiminkiläisten metsä ja pudasjärveläisten metsä, et siellon hyvinki pietty puolia, että - - sieltä - - [tullee se, että] puolustetaan sitä omaa'' (H)

Edellä mainittujen piirteiden lisäksi aineiston perusteella ylikiiminkiläisen peruspiirteiksi nimetään puheliaisuus, avoimuus, ''junttius'', maalaisjärjellä ajattelu sekä muista huolehtiminen:

''No siis junttius, tai siis [ylikiiminkiläiset ovat] perus amisjunteja'' (H)

''[ylikiiminkiläinen on] omalla tavallaan vähän siis, vaikka kuinka yrittää olla joku semmonen tosi hienostunu, nii kyllä sitä on jonkuverran kuiteski juntti'' (H)

''[ylikiiminkiläinen on] puhelias ja avoin - - jalat maassa - - maalaisjärellä ajattelu'' (H)

''Yhteisöllisyys ja me-henki yhdistää meitä laitakaupunkilaisia'' (A)

''Täällä tervehtään tuttuja ja vähemmän tuttuja - - ja naapurista pijetään huolta - - nii, että jos ei ala näkyä ja kuulua nii kysästään toiselta, että onko kaikki kunnossa'' (H)

Ylikiiminki kuitenkin haastatteluaineiston perusteella ymmärrettiin erilaiseksi kuin muut (esimerkiksi pienemmäksi ja vanhanaikaisemmaksi) ja tähän syyksi esitettiin esimerkiksi Ylikiimingin sijainti: se ei sijaitse valtaväylän varrella, joten läpikulkuliikenteen painetta esimerkiksi palveluille ei ole samalla tavalla kuin Kiimingissä (sijaitsee Kuusamontien varressa) tai Muhoksella (sijaitsee Kainuuntien varressa).

''[täällä on] lavatanssit ja kaikki nii siis tavallaan vähän semmonen jämähtäny ja vanhanaikanen'' (H)

''Ylikiiminki on niin pieni - - se sijottuminen, ettäkö ku ei olla valtatie 22 tai 21 varrella, että Muhos on toisella puolella ja Kiiminki toisella puolella, että ollaan vähän niinkö keskellä - -, että on pysyny niinku pienenä paikkana'' (H)

''Me ollaan kaukana kaikesta'' (H)

''Kaupunkiinki on pitkä matka ja sieltä tänne, vielä pitempi kuulemma tännepäin'' (H)

Vaikka Ylikiiminki kuuluu Ouluun, ylikiiminkiläiset kokevat itsensä erilaiseksi kuin oululaiset. Aineiston mukaan oululaiset ovat malttamattomampia, puhuvat eri tavalla, ovat hienostuneempia, asuvat eri tavalla ja ovat jopa itsekeskeisempiä kuin maalla asuvat, rauhaa rakastavat ylikiiminkiläiset.

''Vähän myös ehkä malttamattomia, [linja-autoja] täällä mennee tunnin välein, siellä kahenkytä minuutin välein. Tavallaan että ossaako sitte oottaa niinku asioita'' (H)

''Oululainen, nii se puhuu sillee esim. et se sannoo et se pidättää, niinku sillee väärässä kohtaa, niinku että voitko pidättää mun puhelinta, kun mä sijn kengännauhat'' (H)

''Oululaisista tulee semmonen hienostuneempi olo'' (H)

''Ollaan maalla, niin sitä mennään kauppaan - - metästyskampeet päällä ja saattaa jopa puukko heilua tuppivyössä ja - - kukkaa ei sitä niinku hämmästele eikä kummastele, ja voi mennä vaikka minkälaisissa rönttävaatteissa asioita toimittaan ja baariin myöski, mutta ei varmasti kaupungissa, en uskokkaan, että niinku semmosta tapahtuu''

''Ne asuu semmosissa yhtymissä, semmosissa asvaltiviidakoissa ja me asutaan täällä silleen, että ihan pöndeä ja ei niinku kettään missään'' (H)

''Onko niillä siellä ommaa rauhaa? Ehkä ne on enemmän kiirehtijöitä'' (H)

''No Oulussahan ei jututeta ventovieraita, täällä kyllä - - jutellaan kaupassa ja tuolla tapahtumissa, vaikka ei etes tunnetakkaan. Oulussa taas pöyristellään, jos tervehtään, jos ei oo ikinä nähty'' (H)

''Oululainen ei kiinnitä toiseen ihmiseen huomiota, se mennä tuputtaa suoraan, mutta täällä, jos on vähänkää tuttu, ja voi jaan sitä ouvolleikki puhua. Melekeen kaikkihan nostaa kättä [kylätiellä vastaantulijoille]'' (H)

Ylikiiminkiläinen kaipaa siis omaa rauhaa maaseudulla, kun taas oululainen on kiireellinen ja huomaamaton. Ylikiiminkiläisyys ja Ylikiiminki-henki on päässyt muodostumaan ja pysynyt, koska se ei sijaitse valtaväylien varrella.

4.2 Ylikiimingissä asumisen merkitys

Tässä alaluvussa kootaan yhteen tuloksia liittyen toiseen tutkimuskysymykseen, eli siihen, millainen merkitys Ylikiimingissä asumisella on ylikiiminkiläisille. Ensisijaisesti Ylikiimingissä asuminen koetaan positiiviseksi asiaksi etenkin luonnon ja ihmisten vuoksi:

''Eihän ihminen, joka ei viihy ulukona - - nii eihän täällä vois asua'' (H)

''Ylikiiminki on luonnontuotteiden aarreaitta ja täällä on puhdas ilma'' (A)

''Puhdas luonto on lähellä, marjamaat ja ihana Kiiminkijoki'' (A)

''Hyvä paikka asua, - -, kaikki peruspalvelut löytyy, - -, luonto hieno harrastuksiin'' (A)

''Täällä on perheeni, sukulaiset ja ystävät. Työpaikkani löytyy myös täältä, samoin rakkaat harrastukset'' (A)

''Täällä meillä on hyvät ulkoilumaastot. Hyvät ladut Pyökkärillä. - - Mukavia metsäkankaita ja soita marjastukseen. Ihanian lampia Vaara- ja Tervalampi kalastus ja virkistystarkoitukseen'' (A)

''Täällä saa olla oma itsensä, ei tarvi kumarrella eikä koreilla asusteilla. Voi vaikka kalsarit jalassa käydä kaupassa'' (A)

'' Itse koen asuvani mukavasti. Tarvitsen rauhaa ympärilleni ja sitä minulla on'' (A)

Asumisessa nähdään aineiston perusteella myös monia huolenaiheita, joista suurimpana etenkin kuntaliitoksen jälkeen ovat olleet palvelut ja niiden turvaaminen:

''Ylikiimingissä asuminen [tarkoittaa minulle] - - ehkä semmosta jonkulaista haasteellisuutta'' (H)

''Jos reppee sukkahousut, nii ei niitä saa mistään, se on mentävä Ouluun'' (H)

''Kyllä me ollaan numeroita vaan tuolla isossa paikassa'' (H)

''Ikäihmisille luo varmasti haasteita terveyspalvelut. Niiden puuttuminen. Onneksi on oma apteekki. Ja Seo. Ja Osula. Asukastupa. Bensaakin saa vielä. Minulle riittää täällä kaikkea mitä elämässäni tarvitsen.''' (A)

''Jos miettii, että me asutaan Ylikiimingissä ja sillee niinku että, jos assuis vaikka Oulussa, jossain vähän lähempänä keskustaa, ois paljo enemmän palveluita ja ois vaikka oma lukio'' (H)

''Tuo meidän mikä ostari tossa on nii sekä on aika kuollu'' (H)

''Palavelut [lähti] kaikki pois, - - pitkäaikaistyöttömät raahautuu Ouluun, jos raahautuu'' (H)

''Monihan yrittää sitä niinku, että 'no saatiin uus koulu Vesalaan' ja joojoo, mutta onko se sen arvonen, että lakkautettiin kaikki sivukoulut ja sitte menetettiin kaikki terveyspalvelut ja nyt niitä lapsukaisia kuskataan sitte Kiimingissä'' (H)

Ylikiimingissä oli oma lukionsa vielä 2000-luvun alkupuolella, mutta se lopetettiin, minkä myötä Ylikiimingissä ei ole ollut enää mahdollisuutta peruskoulun jälkeiselle koulutukselle (muuten kuin mahdollisilla oppisopimuksilla). Palveluiden puutteen lisäksi turvallisuuteen liittyvät aihepiirit ovat nousseet pinnalle aineiston haastatteluissa. Yhdessä haastattelussa pohdittiin jopa sitä, onko ylikiiminkiläisellä elämällä enää mitään arvoa, sillä terveydenhuollon palvelut ja sairaankuljetukset ovat siirtyneet kauemmas.

''Me ollaan kaukana kaikesta, myös polliisien ulottumattomissa - -, ei se välttämättä oo vielä missään yleisessä käsityksessä, että täällä on ongelmia, mutta kyllä niitä vaan on'' (H)

''Sairaankulutus ku loppu, nii sen jälkeeen ylikiiminkiläisellä elämällä ei oo mitään arvoa, että jos täällä sydän pysähtyy nii se on sitte siinä'' (H)

Vaikka Ylikiimingissä asumisessa on varjopuolensakin, Ylikiiminki koetaan hyvänä paikkana asua. Ylikiiminki on asukkaidensa oma paikka, koti.

''Tämä on kotiseutuni'' (A)

''Se on vaan niinku koti, mut samalla mulla on semmonen viha-rakkaus -suhde Ylikiiminkiin, et se on niinku oma paikka, - - se on niinku koti'' (H)

Ylikiiminki koetaan edelleen omana paikkana, vaikka se kuuluukin Ouluun. Negatiiviset kokemukset vahvistavat positiivia. Palveluihin ja turvallisuuteen liittyvät teemat ovat keskustelussa säännöllisesti ja ne tulivat haastatteluissakin esille.

4.3 Ylikiiminkiläisten identiteetin voimakkuus ja ikäryhmien väliset erot

Kuten aiemmistakin alaluvuista käy ilmi, ylikiiminkiläisyys koetaan vahvana. Tätä huomiota tukee myös haastatteluissa kysytty kysymys ''Kun tapaat uuden ihmisen, miten vastaat hänelle kysymykseen: missä asut?'' ja siihen saadut vastaukset.

alle 17-vuotias:

''Riippuu onks se [kysyjä] oululainen - - sillon mä sanon että - - Ylikiimingissä, mutta jos se on muualta, nii sit mä sanon että Oulussa - - sitte saatan tarkemmin selittää - - jos se on muualta ku Oulusta nii sille on ihan turha sanoa, että 'joo mä oon Ylikiimingistä', ku ei se ymmärrä''

17–35-vuotias:

”Oulussa, Ylikiiminki kuuluu Ouluun - - kukkaan ei tiää missä Ylikiiminki on - - hävettää vähän sanoa, että oon Ylikiimingistä - - mielummin mäa vaan sanon, että oon Oulusta, ku ne on aina sillee Yli-mikä”

”Ihmiset vastustaa sitä, että kuulutaan Ouluun, edelleen: sitä sanotaan, että ollaan ylikiiminkiläisiä. Sitä kirjoitetaan postinumeroki, että ei ole 91300 Oulu, vaan se on Ylikiiminki. - - Sitä ei kirjoiteta ikinä mihinkää, että Oulu, se on Ylikiiminki ja aina hävettää sanoa, että on Oulusta, joku siinä on”

35–60-vuotiaat:

”Mää alotan, että oikiastihan mun pitäis sanoa, että Oulussa, mutta ku en sano, ku sanon, että oon Ylikiimingistä”

”Sanon kyllä ihan reilusti, että Ylikiimingistä”

yli 60-vuotiaat:

”Aina vastaan, että Ylikiimingissä”

”Pittää se aina sanoa, että on Ylikiimingistä vaikkonki Oulussa”

”Minä en sitä Oulua ota ollenkaa matkaan, sanon vaa, että minnoon Ylikiimingistä”

”Paljo kysytään sitä, että ’no eikö se Ylikiiminki kuulu Ouluun’, no minä sanon, että ’no kuuluuhan se, mutta minkä sille voi’”

Ylikiiminkiläiseen identiteettiin vaikuttaa myös ylikiiminkiläisille merkittävät rakennukset, joista kysyttiin haastatteluissa kysymyksessä 13. Haastateltaville näytettiin yksitellen kuvia (2, 3 & 4), jonka jälkeen haastateltavat saivat kertoa muistoistaan ja kokemuksistaan paikkoihin liittyen.

Kuva 2. Vesaisen linna.

alle 17-vuotias:

''linna, - - tuohan on nähtävyyks Ylikiimingissä, me aina ala-asteella käytiin kiertämässä tuo ja tuo torni mikä tuolla on nii siitähä on sotaa tähystetty''

17–35-vuotias:

''kyllähän linnalla on paljon kaikkea, kaikki niinku tilaisuudet - - mulla on ollu jotaki harjoituksia - - meillon ollu joku esiintyminenki - - hääpaikka, - - syntymäpäiväpaikka''

35–60-vuotiaat:

''muistan, että *nimi* aina sano sillon ku se eli, että se on sillon nuorena tyttönä ollu tuolla tornissa ilmapäivystäjänä sota-aikana päivystämässä, että millon tullee konneita''

''voin kyllä sanoa, että se on kyllä Nuijamiesten ansiota, että tuo talo on vielä pystyssä, - -, että jos sitä ei ois maamiesseura lahajottanu Nuijamiehille nii se ois varmasti jyrätty maantasalle aikoja sitte tai se ois lahonnu paikalleen''

yli 60-vuotiaat:

''Vesaisen linna, jonka oisivat senki hävittäneet, mutta pistettiin niin kovasti hanttiin, että ei muuten hävitetä!''

''ne on jaksanu pittää kunnossa sen Nuijamiehet''

Kuva 3. Ylikiimingin kotiseutumuseo.

alle 17-vuotias:

*''museo, tuolloli - - silloin ku oli kesäteattereita vielä niin niitä esitettiin tuolla, - -,
tosta tulee vaan mieleen niinku niin ylikiiminkiläinen semmonen meno''*

17–35-vuotias:

*''me piettiin jotaki näytelmiä silloin, ku vielä oli Ylikiimingissä näytelmiä, - -, koulussa
aina istuttiin tuolla pihalla, ku oli museon esittelypäivä''*

35–60-vuotiaat:

*''muistan kyllä, että koululta ollaan käyty tuolla silloin yläasteaikana tutustumassa ja
- - tuo talo ja nuo aitat on sen näkönen pihapiiri, mistä on ite lähteny''*

yli 60-vuotiaat:

*[toinen haastateltava kysyi, mistä museon aitat on peräisin] ''pappilan aitta, Ylitalon
vanha pirtti siitä nuorittajoen rannalta, - -, tämä iso aittahan - - sehä oli ensin tuossa
minä on tuo vanha seurakuntatalo''*

Kuva 3. Ylikiimingin kirkko.

alle 17-vuotias:

''kirkko, - - tuoha on erikoinen kirkko ku siellon tähti katolla - - ku ylleensä [kirkoissa] siellon risti katolla - -, tuo on kyllä semmonen rakennus, että tuon varmaan Ylikiimingistä muistaa, jos jonku - -, ku tuo on nii iso ja se on nii näyttävällä paikalla''

17–35-vuotias:

''tuollaki on niinku hieno päästä sinne - - torniin ja sitte - - ollaan käyty kauneimmissa joululailuissa - -, että sieltä on ihan semmosia niinku lämpimiä muistoja''

35–60-vuotiaat:

''tuostahan voi aina olla ylpeä, semmonen maamerkki, muistan lapsuudessa - - ajettiin Muhoksen kautta, nii muistaa aina, ku tuo oli siellä tien päässä sitte, että nyt ollaan perillä''

yli 60-vuotiaat:

''rippikirkko''

''siinä oli ennen kunnon vanhan kansan etteiset, verannot oikeen''

Vaikka Ylikiimingin kuntaa ei ole ollut olemassa enää yli kymmeneen vuoteen, ylikiiminkiläisyys ei ole kokenut muutoksia. Ylikiiminkiläisissä oman kunnan häviäminen koettiin pääasiassa negatiivisena asiana, ja koetaan edelleenkin:

alle 17-vuotias:

''niillon [vanhemmilla ihmisillä] varmaan ollu - - riistetty olo, ku niiltä on viety - - kaikki''

17-35-vuotias:

''oishan se kivempi jos ois niinku ihan oma kunta - -, että oltais oikeesti elävä kunta''

35-60-vuotiaat:

''en mää kauhian innoissaan oo missään vaiheessa liitoksesta ollu - -, vähän semmonen peleko, että mitä tapahtuu ja aika paljoha niistä peloista on käyny toteenki''

''Kuitenki oli julkisuuessaki, että hirveää hehkutusta, että mitä saahaan ja paranee, emmää niitä puheita silloin uskonu ihan siltä istumalta''

''Siinä vaiheessa, ku se kuntaliitos tapahtu nii mehän ei ees tietty, että mitä siitä seuraa''

''Aika usein on puheissa, että 'voi että ku oltais liitytty vaikka Muhokseen''''

''Sitä on ehkä jo niin tottunu siihen, että ei oo ennää niitä palveluita''

''[kun joutuu] lasten asioita näkkee ja vanhusten asioita näkkee, nii aika monesti ois sujuvampaa, jos ois vielä oma kunta. Toisaalta ei tiä, että minkälainen velekakierre kunnalla ois ja mitä se ois tarkottanu, jos ois pysyny omana kuntanaan''

yli 60-vuotiaat:

''Eihän se tietenkää mukava asia ollu mutta ne pienet kunnan nii oli meleko pakon eessä''

''eihän se silloin [ajatuksena, tuntunu pahalta], ku nehän lupas, että kaikki säilyy, että mittää ei lähe pois''

Ylikiimingissä asumisesta ja ylikiiminkiläisyydestä ollaan edelleen ylpeitä, vaikka oma kunta hävisikin aluejärjestelmästä. Tärkeät rakennukset on pidetty kunnossa ja niiden muistelu tuo lähemmäs ajatuksia omasta kunnasta ja kaikesta, mikä on kuntaliitoksen jälkeen muuttunut.

5. Tulosten tarkastelu

Tutkimuksen pohjakysymyksenä on se, miten alueellinen identiteetti vaikuttaa kuntaliitoksessa. Kuten tutkimuksen teoriaosuudessa on todettu, alueellinen identiteetti voi sekä edistää että vaikeuttaa kuntaliitosten toteutumista. Tämä näkyy myös erityisesti haastatteluaineistossa, jossa tuli esille esimerkiksi oman kunnan edun ajattelu, parempien palveluiden toivossa kuntaliitosta puollettiin, ja oman kunnan menetyksen vuoksi sitä vastustettiin. Ylikiimingin tapauksessa kerätyn aineiston perusteella voidaan todeta, että vaikka Ylikiimingin kunta hävisi, ylikiiminkiläisyys ei hävinnyt, vaan se on edelleen olemassa. Alueellinen identiteetti näkyy kuntaliitoksissa myös jälkikäteen: liitoskuntien palveluiden hävitessä alueellinen identiteetti voi kokea kolauksen, kun arjessakin huomataan oman kunnan häviämisen vaikutukset.

Ensimmäinen varsinainen tutkimuskysymys koski Ylikiiminkiläistä identiteettiä. Aineiston perusteella voidaan todeta, että Ylikiimingissä on oma tunnelma, Ylikiiminki-henki, joka on pysynyt kunnan häviämisestä huolimatta esimerkiksi perinteiden vaalimisen kautta. Ylikiimingin luonto koetaan ainakin haastateltavien keskuudessa tärkeäksi osaksi sekä identiteettiä että Ylikiimingistä välitettävää kuvaa muulle maailmalle. Ylikiiminkiläiset ovat hyvin luonnonläheisiä, sillä pellot, metsän hoito, metsästys ja marjastus toimivat harrastuksina ja elinkeinona. Ylikiiminkiläiset mielletään omaa rauhaa haluaviksi maalaisiksi, jotka ovat sisukkaita ja ahkeria. Ylikiimingin ajatellaan pysyneen erillään muista ja pienenä paikkana, sillä sen läpi ei kulje valtatie tai muuta tärkeää liikennereittiä. Ylikiimingissä myös huolehditaan esimerkiksi naapureista, toisin kuin esimerkiksi Oulussa, jossa muita ei juuri huomioida.

Haastateltavat mieltävätkin oululaiset kaupunkilaisiksi ja hienostuneiksi. Hienostuneisuutta perustellaan esimerkiksi sillä, että Oulussa kauppaan ei voi mennä kuin siisteissä vaatteissa, toisin kuin Ylikiimingissä, jossa kaupassa ja baarissa voidaan käydä metsästysvaatteet tai kalsarit päällä. Ylikiimingin puolia pidetään etenkin, kun keskustellaan muiden kanssa ja jos Ylikiiminkiä tai sen luontoa uhkaa jokin ulkopuolinen tekijä, kuten mainittu Viinivaara -hanke. Kuitenkin ylikiiminkiläiset yhdessä ymmärtävät Ylikiimingissä asumisen huonot puolet, joka tuo Ylikiiminki-henkeen tietynlaisen negatiivisen ulottuvuuden. Ennen kaikkia ylikiiminkiläiset arvostavat perinteitä, kuten lavatansseja, tervanpolttoa ja perinteisiä elinkeinoja.

Toisena tutkimuskysymyksenä oli Ylikiimingissä asumisen merkitys ylikiiminkiläisille. Merkityksessä korostuu etenkin oma rauha ja luonto. Ylikiimingissä viihtyy, jos viihtyy luonnossakin. Myös ihmiset ovat ystävällisiä ja tervehtivät kaikissa tilanteissa, mikä lisää viihtyvyyttä ja yhteisöllisyyttä. Aineiston perusteella ylikiiminkiläiset kokevat Ylikiimingin kotina. Ylikiimingissä asuminen nähdään kuitenkin myös haasteena, sillä Ylikiimingistä poisliikkuminen vaatii oman auton ja poisliikkuminen on ainakin osittain pakollista, sillä palvelut ovat vähentyneet Ylikiimingissä. Esimerkiksi työttömien liikkuminen Ouluun on epätodennäköistä ainakin haastateltavien mielestä ja terveyspalveluja varten pitää mennä Kiiminkiin tai Ouluun. Ylikiimingissä voidaan myös huomata erittäin karkeasti sanottuna ”slummiutumista”, kun halvat asunnot ja virkavallan puute/vähyys houkuttelevat rikollista taustaa omaavia tai muuten virkavallalta rauhaa kaipaavia Ylikiiminkiin. Aineistossa nousi esille myös sairaankuljetuksen puutteen aiheuttama vaara: jos sydän pysähtyy, ei voi tehdä mitään, koska ambulanssilla on pitkä matka. Ylikiiminkiläisten elämän on siis jopa ajateltu menettäneen merkityksensä, etenkin, kun suuri osa ylikiiminkiläisistä on, jos ei vielä niin kohta, huonokuntoisia vanhuksia.

Kolmannen tutkimuskysymyksen osalta voidaan todeta, että Ylikiiminki on pitänyt paikkansa ja identiteettinsä kuntaliitoksesta huolimatta. Ainakin haastateltavat lähes poikkeuksetta sanovat, että asuvat Ylikiimingissä. Nuoremmat kuitenkin ensisijaisesti sanovat olevansa Oulusta ja sitten täsmentävät asuvansa Ylikiimingissä, kun taas vanhemmat eivät haluaisi mainita Oulua ollenkaan osana itseään, koska ollaan ylikiiminkiläisiä. Myös Ylikiimingin ja Oulun välinen kuntaliitos puhuttaa edelleen ja siihen liittyvät tunteet eivät ole juuri muuttuneet. Tosin on yleisesti hyväksytty, että asialle ei mahda enää mitään, joten esimerkiksi palveluiden vähenemiseen on totuttu ja opittu tulemaan toimeen ilman niitä. Ylikiiminkiläisistä paikoista tärkeimpiä olivat Vesaisen linna, kotiseutumuseo ja kirkko. Paikoilla on vahva historia ylikiiminkiläisten historiassa ja perinteissä. Kuntaliitoksessa

”rikotut” lupaukset satuttivat haastateltavien mukaan eniten, sillä ennen kuntaliitosta oli puhuttu ja luvattu, että kaikki säilyy Ylikiimingin alueella ennallaan ja palvelut helpottuvat ja paranevat – toisin kuitenkin kävi. Ylikiimingissä olevista jäljellä olevista palveluista mainitaan kauppa, huoltoasema, apteekki ja kampaamo. Esimerkiksi terveysasema palvelee nykyään Kiimingissä, joitain palveluita on vielä Ylikiimingin terveysasemalla.

Tämän tutkimuksen aineistoa tulisi verrata vastaaviin tutkimuksiin, jotta voitaisiin tehdä selkeitä johtopäätöksiä liittyen alueelliseen identiteettiin kuntaliitoskontekstissa. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että tämän tutkimuksen aineisto on pieni otanta ylikiiminkiläisistä. Toisaalta otanta kuvaa suhteellisen hyvin Ylikiimingin ikärakennetta: eläkeikäisiä on suhteessa paljon muihin ikäryhmiin verrattuna. Yksi syy tämän tutkimuksen vanhimman ikäryhmän suureen edustukseen voi olla haastateltavien löytämistapa. Toinen se, että vanhemmat ihmiset voivat kokea tärkeämmäksi puhua ja kertoa asioista verrattuna muihin ikäryhmiin. Vaikka osa haastatteluaineistosta osa on kerätty yksilohaastatteluina ja osa ryhmähaastatteluina, aineiston perusteella voidaan silti saada arvokkaita tuloksia aiheeseen liittyen. Kuitenkin aineiston perusteella ikäryhmien vertailu voi kärsiä, sillä yhden alle 17-vuotiaan kokemusten vertaaminen kahdeksan yli 65-vuotiaan kokemuksiin ei ole mielekäästä. Tutkimuksen toistaminen toisi siis tarkempaa tietoa nimenomaan ikäryhmien välisistä eroista.

6. Pohdinta

6.1 Ylikiimingin ja Oulun välinen kuntaliitos ja tutkimuskysymykset

Ylikiiminki oli ensimmäinen kunta, joka liittyi Oulun kaupunkiin vuonna 2009. Kuntaliitos käynnisti keskustelut Suur-Oulusta, johon kuuluisi Ylikiimingin ja Oulun lisäksi muita ympäröiviä kuntia. Vuonna 2013 neljä muuta Oulun ympäröivää kuntaa tekivät päätöksen kuntaliitoksesta Oulun kanssa. Vuoden 2013 alusta tapahtui monikuntaliitos, jossa Oulun kaupunkiin yhdistyivät myös Haukipudas, Kiiminki, Oulunsalo ja Yli-Ii. Kuitenkaan kaikki Oulun ympäröivät kunnat eivät ole liittyneet Ouluun. Kempele, Ii, Liminka ja Muhos ovat pitäneet kuntansa itsenäisyydestä kiinni. Näissä kunnissa on jopa ajateltu, että asiat ovat paremmin nyt, kuin ne olisivat, jos ne kuuluisivat Oulun kaupunkiin (Köngäs 2016).

Ylikiimingissä on vahva alueellinen identiteetti, joka näkyy nykyäänkin alueellisena aktiivisuutena. Esimerkiksi Oulun pohjavesihankkeeseen on vaikutettu erityisesti Viinivaaran alueen osalta paljonkin, jotta Ylikiimingin luonto säilyisi entisellään. Ylikiimingissä on oma

kuntorata, jossa kesäisin voi juosta ja retkeillä ja talvisin hiihtää. Tämän radan puitteet tarjoavat monelle ylikiiminkiläiselle mahdollisuuden nauttia paikallisesta luonnosta.

Ylikiiminkiläiset pitävät toisistaan huolta, erityisesti naapureista ja tutuista. Aineiston perusteella vaikuttaisi, että ylikiiminkiläisten välillä vallitsee kunnioitus toisia kohtaan. Sen perusteella voi auttaa ja kysellä kuulumisia vähän tuntemattomimmiltakin. Kunnioitukseen voisi vaikuttaa esimerkiksi yhteiset, jaetut kokemukset esimerkiksi kuntaliitoksesta ja maalla asumisen haasteet. Kuten aiemmin teoriassa on todettu, jaetut yhteiset kokemukset ovat oleellinen osa identiteettien muodostumista ja ylläpitoa.

Ylikiiminkiläinen identiteetti näkyy vahvasti myös ”me ja muut” -erotteluna. Tämä on huomattavissa esimerkiksi aineistosta, jossa käytetään moneen kertaan me -sanaa koskien ylikiiminkiläisiä ja ne -sanaa koskien esimerkiksi oululaisia. Tämä puhuntamuoto on ainakin yksi syy ylikiiminkiläisyyden säilymiseen, mikä on huomattavissa kaikista ikäryhmistä. Aineistosta voidaan myös huomata, että ne/muut on ajateltu ulkopuolisina, jopa vihollisina, sillä oman identiteetin ja alueen puolustaminen muilta on tärkeää. Esimerkiksi kohta, jossa haastateltava kertoi Nuijamiesten lavalla olleesta jakoasetelmasta eri paikoista tulevien välillä. Nuijamiesten lava on tanssilava Ylikiimingissä, ja se on ollut toiminnassa 1960-luvulta asti. Vuosien aikana nuoret ovat tanssimisen sijasta viettäneet aikaa lavaa ympäröivässä metsässä, jossa ”meidän porukka” ja ”noiden porukka” on sijoitettu metsän eri osiin: taustalla nimenomaan oman alueen puolustamishalu ja muiden uhkana kokeminen.

Ylikiimingin asema on olla osa Oulun kaupunkia, mutta ei niinkään kaupunginosa. Eli Ylikiimingin ajatellaan edelleen olevan oma kokonaisuutensa, joka kuuluu lähinnä hallinnollisesti Oulun kaupunkiin. Kuten aineistostakin huomataan, Ylikiiminki ajatellaan edelleen maaseutupaikkana, eikä missään nimessä kaupunkina. Kaupungissa ei voisi työllistyä maa- ja metsätalouteen, tai harrastaa marjastusta ja metsästystä. Ylikiiminki on pysynyt erillään ja pienenä paikkana esimerkiksi sijaintinsa vuoksi: se ei sijaitse minkään suuren ja merkittävän liikenneväylän varrella, jolloin läpikulkuliikenne on hyvin vähäistä, mikä poistaa tarvetta esimerkiksi infrastruktuurin kehittämiseltä. Ylikiimingin asema voisi olla erilainen, mikäli alun perin suunniteltu suur-Oulu olisi toteutunut: olisiko Ylikiiminki vielä heikommassa asemassa päätöksen teossa. Miten ylikiiminkiläisten elämä muuttuisi entisestään, jos uusia kuntia liittyisi Ouluun.

Myös Ylikiiminkiin muuttavat ihmiset ovat yleensä sellaisia, joilla on jokin kytkös, kuten perhe, sukulaiset tai lapsuusmuistot, olemassa Ylikiiminkiin. Näin myös ylikiiminkiläiset ihmisinä ovat pysyneet samankaltaisina kuin aiemmin ja ylläpitäneet ylikiiminkiläisyyden perinnettä nuoremmille. Kuitenkin nuoremmista ikäryhmistä huomaa aineiston perusteella, että

tietynlaista ”Ouluun kasvamista” on tapahtunut. Esimerkiksi 4.3 luvussa esitettyjen lainausten perusteella voidaan huomata, että nuoremmat ikäryhmät ovat ikään kuin hyväksyneet vanhempia paremmin Oulun osaksi itseään ja elämäänsä. Yleisesti ajatellaan, että vanhat ihmiset eivät pidä muutoksesta, mikä voi hyvinkin olla syy myös siihen, että vanhemmat ikäryhmät ajattelevat edelleen olevansa ylikiiminkiläisiä, eivätkä halua muuttua oululaisiksi. Aineiston perusteella kaupunkilaiset oululaiset ovat hyvin erilaisia peruspiirteiltään kuin maalla asuvat ylikiiminkiläiset. Vaikka nuoretkin ikäryhmät tekevät tämän jaon ylikiiminkiläisten ja oululaisten välille, heille muutos oululaisiksi ei ole samalla tavalla ”vakava asia” kuin vanhemmille ihmisille.

Perinteiden ylläpidolla on voimakas rooli Ylikiimingissä, tämä tulee esille Ylikiimingin laulussakin. Esimerkiksi tärkeitä paikkoja on ylläpidetty, näistä esimerkkinä Vesaisen linna ja Asukastupa (vanha kunnantalo). Haastateltavat kertoivat, että perinteitä, kuten tervanpoltoa, kunnioitetaan edelleen järjestettävällä Tervastiimaviikolla, joka on Ylikiimingin perinneviikko. Aluetietoisuutta ja perinteitä ylläpidetään myös Ylikiimingin koulussa siten, että koululaiset vierailevat kotiseutumuseossa ja Asukastuvalla tutustumassa Ylikiimingin historiaan sekä opettelevat Ylikiimingin laulun osana musiikin opetusta. Haastateltavien mukaan myös Vesaisen linnalla käy osa oppilaista tutustumassa rakennuksen sotahistoriaan.

6.2 Alueellinen identiteetti ja tutkimuksen aineisto

Kuntaliitokset olivat suuressa roolissa 2000-luvun alussa ja niiden tarkoituksena oli vähentää pieniä, taloudellisesti heikkoja, kuntia yhdistämällä ne suuremmiksi kuntayksiköiksi. Kuntaliitosten vaikutukset puhuttavat edelleen, sillä niiden tapahtuessa vaikutuksista ei ollut paljon tietoa. Osa kuntaliitoksista Suomessa on toteutunut hyvin, osa ei niinkään. Tässä tutkimuksessa keskityttiin nimenomaan alueelliseen identiteettiin, jonka rooli kuntaliitoksissa on aiemman tutkimuksen valossa esitetty alaluvussa 2.3.

Aineiston perusteella alueellisella identiteetillä ei ollut kuntaliitoksen toteutumiseen vaikutusta. Kuitenkin kuntaliitoksen jälkeen alueellinen identiteetti, ylikiiminkiläisyys, on ollut olennainen osa Ylikiimingin alueen säilymisessä. Ylikiiminkiläiset ovat puolustaneet esimerkiksi perinteilleen ja historialleen tärkeiden rakennusten säilymistä. Vesaisen linna, kotiseutumuseo sekä vanha kunnantalo (Asukastupa) ovat edelleen pystyssä ja niissä on säännöllistä toimintaa. Vesaisen linnassa pidetään juhlia sekä siellä järjestetään kokouksia ja viikoittaisin siellä kokoontuu urheiluryhmä. Vesaisen linna on Ylikiiminkiläisille tärkeä paikka alun perin sotahistoriansa kautta; tämän voi huomata esimerkiksi Ylikiimingin laulusta.

Kotiseutumuseoon on kerätty paikallisilta maataloilta ja vanhoista rakennuksista vanhoista ajoista ja toimintatavoista kertovia esineitä. Kotiseutumuseon rakennukset on myös siirretty nykyiselle paikalleen Ylikiimingin alueelta. Kotiseutumuseossa toimintaa on lähinnä kesäisin tutustumiskierrosten muodossa. Vanhalla kunnantalolla järjestetään lounasruokailu arkipäivisin sekä sen tiloissa tapahtuu paljon esimerkiksi eläkeläisten liiton tapahtumista ja kerhoista. Aineiston perusteella myös Ylikiimingin kirkko on asukkailleen tärkeä kohtaamispaikka, ollut aiemmin ja on edelleenkin. Kirkko ajatellaan aineiston perusteella jopa tärkeäksi maamerkiksi.

Alueellinen identiteetti näkyy Ylikiimingissä edelleen aluepuhunnassa, sillä ylikiiminkiläiset kokevat olevansa ensisijaisesti ylikiiminkiläisiä, eivätkä oululaisia. Eli Ouluun ei ainakaan Ylikiimingin osalta ole muodostunut yhtenäistä oululaista identiteettiä, joka kattaisi koko Oulun kaupungin alueen. Lisäksi ylikiiminkiläisillä on ikään kuin oma murteensa. Aineiston perusteella se on kuin Oulun murretta, maaseudulla höyrytettyä. Aineiston perusteella puheesta kuulee heti, onko kyseessä ylikiiminkiläinen vai oululainen. Murteella on rooli myös aluehengen, Ylikiimingin hengen, ylläpitämisessä, sillä se luo yhteyttä asukkaiden välille.

Aineistossa mainitaan myös Ylikiimingin koulu ja Ylikiimingin Nuijamiehet, joista molemmat ovat vaikuttaneet osaltaan siihen, millaisena paikkana Ylikiiminki nähdään nykyään. Ylikiimingin koulusta vierailaan ylikiiminkiläisille tärkeissä paikoissa. Ylikiimingin Nuijamiehet on urheiluseura, jonka toiminta ylläpitää alueellisuutta Ylikiimingissä. Esimerkiksi Vesaisen linna on haastatteluaineiston perusteella edelleen pystyssä ja käytössä urheiluseuran toiminnan ansiosta. Sekä Ylikiimingin koululla että Ylikiimingin Nuijamiehillä on oma osansa myös alueellisen identiteetin syntymisessä Ylikiiminkiin. Lähes jokainen ylikiiminkiläinen on käynyt Ylikiimingin koulun: vähintään yläkoulun osalta. Tämä lisää huomattavasti yhteishenkeä sukupolvien välillä, sekä tietysti samaan aikaan yläkoulussa oppilaina olleiden välillä. Ylikiimingin Nuijamiehet ja heidän toimintansa on tuttua lähes kaikille Ylikiiminkiläisille urheiluharrastusten muodossa. Urheiluseuran nimenä ”Nuijamiehet” on varsin osuva ylikiiminkiläisille, sillä aineistossakin ylikiiminkiläisiä kuvailtiin sinnikkäiksi ja sisukkaiksi. Seuraan kuulumisen ja toimintaan osallistuminen on siis hyvin todennäköisesti vahvistanut ylikiiminkiläisten kokemusta ominaisista piirteistä sekä yhteenkuuluvuudesta.

6.3 Tulevaisuuden tutkimusaiheita

Kuntaliitoksiin liittyen tutkimuksen aiheita olisi varmaan loputtomasti. Esimerkiksi murteista sekä aineistossakin esille tulevasta huumorista, liittyen kipeisiin tilanteisiin, kuten kuntaliitos, olisivat mielenkiintoisia tutkimusaiheita kuntaliitosteksteissä. Myös turvallisuuden liittyvät teemat korostuivat tämän tutkimuksen aineistossa: miten palveluiden ja viranomaisten väheneminen vaikuttaa liitoskuntien turvallisuuteen ja turvallisuuden tunteeseen. Aineistossa tuotiin esille esimerkiksi poliisien puuttuminen, mikä on huomattava turvallisuuden ja erityisesti turvallisuuden tunteeseen vaikuttava tekijä.

Myös alueiden rooli kuntaliitoksissa on mielenkiintoinen. Alueet ovat kerrostuneita, mutta tuleeko alueista silti paikkoja tai paikanomaisia kokonaisuuksia alueiden hävitessä aluejärjestelmästä. Ylikiimingistä puhuttiin aineistossa maaseutupaikkana, vaikkakin kysymyksissä ja teksteissä puhuttiin Ylikiimingistä alueena. Alueen ja paikan käsitteellinen erotus kuntaliitosteksteissä voisi olla mielenkiintoinen teoreettinen lähestymistapa kuntaliitosten ja maantieteen peruskäsitteiden tutkimuksessa.

Mielenkiintoinen tema nousi esiin haastattelussa liittyen etäisyyteen. Eräässä haastattelussa keskusteltiin siitä, miten kaupunkiin on pitkä matka, mutta sieltä maalle on vielä pidempi matka. Olisi mielenkiintoista tietää, onko tätä huomattavissa myös muissa yhteyksissä kuntaliitosten lisäksi. Esimerkiksi kokevatko pendelöivät henkilöt toiseen suuntaan matkan pidemmäksi kuin toiseen? Vaikka matka olisi ajallisesti ja matkallisesti täysin sama, kokemukset työmatkasta voisivat olla erilaiset, riippuen esimerkiksi siitä, pitääkö työstään, sekä kotioloista.

Ylikiiminki on siis yhdistynyt Oulun kaupunkiin, mutta pitänyt silti kiinni perinteistään ja aluehengestään. Tähän ovat vaikuttaneet erityisesti ylikiiminkiläiset, joiden vahva alueellinen identiteetti vaikuttaa alueen puolesta puhumiseen ja toimimiseen. Koska kuntaliitoksia on tehty ympäri Suomea, kuntaliitosten vaikutusten tutkiminen muuallakin antaisi näkökulmaa tuleviin uudistuksiin. Hyvinvointialueisiin jakautuminen on kuin uusi kuntaliitos, jonka seurauksista ei tiedetä vielä. Antaisiko kuntaliitosten tutkimus ennusteita hyvinvointialueisiin? Voisiko tehtyjä kuntaliitoksia purkaa sen valossa, että kunnilta poistetaan hyvinvointialueiden myötä terveydenhuollon tarjoamisen tehtävä? Tällöin pienemmillään kunnilla voisi olla varaa muiden peruspalveluiden järjestämiseen itsenäisinä kuntina.

Alueellisen identiteetin tutkimuksessa mielenkiintoinen näkökulma voisi olla uusien identiteettien muodostuminen. Onko yhteiskunnassa tapahtuvien muutosten jälkeen muodostunut uusia alueellisia identiteettejä? Koetaanko uudet identiteetit uhkana aiemmille

identiteeteille? Mielenkiintoista olisi myös se, onko muiden Ouluun liittyneiden kuntien kokemus yhteisestä oululaisesta identiteetistä sama kuin ylikiiminkiläisillä. Sekä se, miten liitoskuntien alueellisen identiteetin kehitys ja ylläpito eroaa itsenäisistä kunnista, esimerkiksi niistä, jotka kieltäytyivät liittymästä Ouluun.

Toisaalta olisi mielenkiintoista tutkia suuremmalla otannalla, kuinka suuri vaikutus koululla on kuntaliitosten jälkeiseen alueellisen identiteetin ylläpidossa. Aineistossa koulu ja sen järjestämät tapahtumat ja retket mainitaankin useampaan kertaan. Millainen vaikutus muualta tulevilla opettajilla on alueelliseen identiteettiin? Esimerkiksi oululaiset opettajat Ylikiimingissä: millainen rooli heillä on, tai millaisena he kokevat roolinsa ylikiiminkiläisyyden perinteen jatkajana.

7. Lähteet

- Agnew, J. (2013). Arguing with Regions. *Regional Studies* 47(1), 6-17.
- Agnew, J. (2018). Evolution of the regional concept. Teoksessa Paasi, A., Harrison, J., & Jones, M. (toim.) *Handbook on the Geographies of Regions and Territories*, 23–33. Edward Elgar.
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Vastapaino, Tampere.
- Anholt, S. (2007). *Competitive identity: the new brand management for nations, cities and regions*. Palgrave Macmillan.
- Ayres, S. (2018). Regional governance and democracy. Teoksessa Paasi, A., Harrison, J., & Jones, M. (toim.) *Handbook on the Geographies of Regions and Territories*, 219-230. Edward Elgar.
- Bennett, K. (2009). Telling Tales: Nostalgia, Collective Identity and an ex-mining village. Teoksessa Smith, M., Davidson, J., Cameron, L., & Bondi, L. (toim.) *Emotion, Place and Culture*, 187-205. Ashgate.
- Birnbaum, L., Wilhelm, C., Chilla, T., & Kröner, S. (2021). Place Attachment and digitalization in rural regions. *Journal of Rural Studies* 87, 189-198.
- Bristow, A. (2018). New Regionalism. Teoksessa Paasi, A., Harrison, J., & Jones, M. (toim.) *Handbook on the Geographies of Regions and Territories*, 67-78. Edward Elgar.
- Clout, H.D. (1972). *Rural geography: an introduction survey*. Pergamon Press.
- Côté, J. E., & Levine, C. G. (2016). *Identity formation, youth, and development: simplified approach*. Psychology Press.
- Denis-Constant, M. (1995). The choices of identity. *Social Identities* 1(1), 5-20.
- Entrikin, J. N. (2011). Region and Regionalism. Teoksessa Agnew, J., & Livingstone, D. N. (toim.) *The SAGE Handbook of Geographical Knowledge*, 344–356. SAGE.
- Entrikin, J. N. (2018). Geography of experience: place and region. Teoksessa Paasi, A., Harrison, J., & Jones, M. (toim.) *Handbook on the Geographies of Regions and Territories*, 44-56. Edward Elgar.
- Gabrielian, A., & Hirsch, A. B. (2018). Prosthetic Landscapes: Place and Placelessness in the Digitalization of Memorials. *Future anterior* 15(2), 113-131.
- Haveri, A., Laamanen, E., & Majoinen, K. (2003). *Kuntarakenne muutoksessa? Tutkimus kuntajaon muutostarpeista tulevaisuudessa*. Helsinki, Suomen kuntaliitto, Acta-sarja nro 155.
- Hopkins, P. (2010). *Young people, place and identity*. Routledge.

- Horton, J., & Kraftl, P. (2014). *Cultural geographies: an introduction*. Routledge.
- Hyvärinen, M., & Löyttyniemi, V. (2005). Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa Ruusuvuori, J., Tiittula, L., & Aaltonen, T. (toim.) *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*, 189-222. Vastapaino.
- Hyyryläinen, T., & Rannikko, P. (toim.) (2000). *Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka*. Vastapaino, Tampere.
- Jessop, B. (2018). The TSPN schema: moving beyond territories and regions. Teoksessa Paasi, A., Harrison, J., & Jones, M. (toim.) *Handbook on the Geographies of Regions and Territories*, 89-101. Edward Elgar.
- Karjalainen, P. (2005). Ylikiiminki kosii Oulua liitokseen. *Kaleva*. Haettu: 8.12.2022: <https://www.kaleva.fi/ylikiiminki-kosii-oulua-liitokseen/2045494>
- Keating, M. (2011). Regions and regionalism. *Regions and Cohesion* 1(1), 4-7.
- Köngäs, P. (2016). Kuntaliitoksesta jättäytyneet naapurit eivät kaipaa suur-Oulua. *Yle*. Haettu: 12.12.2022: <https://yle.fi/a/3-9157175>
- Laine, L. (2010). Viisi kuntaa uuteen Ouluun, Muhos jättäytyi liitoksesta. *Kaleva*. Haettu: 8.12.2022: <https://www.kaleva.fi/viisi-kuntaa-uuteen-ouluun-muhos-jattaytyi-liitoks/2303928>
- Leinamo, K. (2004). *Kuntaliitoksen jälkeen: kuntien yhdistymisen vaikutukset liitosalueiden näkökulmasta*. Vaasan Yliopisto.
- Lumme-Sandt, K. (2005). Vanhan ihmisen kohtaaminen haastattelutilanteessa. Teoksessa Ruusuvuori, J., Tiittula, L., & Aaltonen, T. (toim.) *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*, 125-144. Vastapaino.
- Löfhjelm, J. (2018). Asuinalueiden identiteettien jäljillä: Seinäjokelaisten näkemyksiä ja kokemuksia asuinalueidensa identiteeteistä ja aluesamastumisestaan. *Oulun Yliopisto*.
- Murphy, A. B., Entrikin, J. N., Paasi, A., Macleod, G., Jonas, A. E. G., & Hudson, R. (2015). Bounded vs. Open regions, and Beyond: Critical Perspectives on Regional Worlds and Words. Teoksessa Jones, M., & Paasi, A. (toim.) *Regional Worlds: Advancing the Geography of Regions*, 6-15. Routledge.
- Oulun kaupunki. Kuntaliitos yhdisti verkkosivut vuonna 2013. Haettu: 18.11.2022: <https://www.ouka.fi/kuntaliitos>
- Oulun kaupunki. (2017). Oulun suuralue- ja kaupunginosajako 1.1.2018 alkaen. *Oulun kaupunki*. Haettu: 8.12.2022: <https://www.ouka.fi/documents/64220/137668/Kaupunginosat-osa-aluejako-2018-final.pdf/9027ff98-4ea3-4b56-9fff-b91d689d08a8>

- Paasi, A. (1984). *Aluetietoisuus ja alueellinen identiteetti ihmisen spatiaalisen sidoksen osana*. Suunnittelumääntieteen yhdistyksen julkaisu 13, Helsinki.
- Paasi, A. (1986). The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity. *Fennia* 164(1), 105-146.
- Paasi, A. (2001). Europe as a Social Process and Discourse: Considerations of Place, Boundaries and Identity. *European Urban and Regional Studies* 8(1), 7-28.
- Paasi, A. (2002a). Bounded spaces in the mobile world: Deconstructing 'regional identity'. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie* 93(2), 137-148.
- Paasi, A. (2002b). Place and region: regional worlds and words. *Progress in Human Geography* 26(6), 802-811.
- Paasi, A. (2003). Region and place: regional identity in question. *Progress in Human Geography* 27(4), 475-485.
- Paasi, A. (2004). Place and region: looking through the prism of scale. *Progress in Human Geography* 28(4), 536-546.
- Paasi, A. (2010). Regions are social constructs, but who or what 'constructs' them? Agency in question. *Environment and Planning* 42(10), 2296-2301.
- Paasi, A. (2019). Borderless worlds and beyond: challenging the state-centric cartographies. Teoksessa Paasi, A., Prokkola, E.-K., Saarinen, J., & Zimmerbauer, K. (toim.) *Borderless worlds for whom?: ethics, moralities and mobilities*, 21–36. Routledge.
- Paasi, A., & Metzger, J. (2017). Foregrounding the region. *Regional Studies* 51(1), 19-30.
- Paasi, A., & Zimmerbauer, K. (2016). Penumbra borders and planning paradoxes: Relational thinking and the question of borders in spatial planning. *Environment and Planning* 48(1), 75-93.
- Paasi, A., Harrison, J., & Jones, M. (2018). New consolidated regional geographies. Teoksessa Paasi, A., Harrison, J., & Jones, M. (toim.) *Handbook on the Geographies of Regions and Territories*, 1-22. Edward Elgar.
- Parker, S. (2004). *Urban theory and the urban experience*. Routledge.
- Prokkola, E.-K. (2019). Asylum reception and the politicization of national identity in Finland: a gender perspective. Teoksessa Paasi, A., Prokkola, E.-K., Saarinen, J., & Zimmerbauer, K. (toim.) *Borderless worlds for whom?: ethics, moralities and mobilities*, 108-119. Routledge.

- Ruusuvuori, J., & Tiittula, L. (2005). Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Ruusuvuori, J., Tiittula, L., & Aaltonen, T. (toim.) *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*, 22–56. Vastapaino.
- Salmi, M. (2022). Oulun kuntaliitos meni metsään – mitä nyt pitäisi tehdä? *Mun Oulu* 02/2022, 3.
- Smith, M., Davidson, J., Cameron, L., & Bondi, L. (2009). Introduction: Geography and emotion - emerging constellations. Teoksessa Smith, M., Davidson, J., Cameron, L., & Bondi, L. (toim.) *Emotion, Place and Culture*, 1-20. Ashgate.
- Sultana, C. (2017). Location, space and time in geography. Haettu: 2.11.2022: <http://www.mkc.ac.in/pdf/study-material/geography/2ndSem/1512624915ConceptofLocation.pdf>
- Terlouw, K. (2018). Transforming identity discourses to promote local interests during municipal amalgamations. *GeoJournal* 83, 525–543.
- Tiittula, L., & Ruusuvuori, J. (2005). Johdanto. Teoksessa Ruusuvuori, J., Tiittula, L., & Aaltonen, T. (toim.) *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*, 9–21. Vastapaino.
- Tilastokeskus (2021). Väestörakenne [verkkojulkaisu]. Haettu 8.12.2022: <https://stat.fi/julkaisu/cl8k6idagdox60cw1ctrrw058>
- Tuan, Y.-F. (1989). *Space and place, perspective of experience*. University of Minnesota.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vainikka, J. (2012). Narrative claims on regions: prospecting for spatial identities among social movements in Finland. *Social & Cultural Geography* 13(6), 587-605.
- Vainikka, J. (2013). The role of identity for regional actors and citizens on a splintered region: the case of Päijät-Häme, Finland. *Fennia* 191(1), 25-39.
- Vainikka, J. (2015). *Identities and regions: exploring spatial narratives, legacies and practices with civic organizations in England and Finland*. University of Oulu
- Vainikka, J. (2016). 'A citizen of all the different bits': emotional scaling of identity. *GeoJournal* 81(1), 5–22.
- Viren, E., & Vähämäki, J. (2015). *Seutu, joka ei ole paikka: kapitalismi ja metropoli*. Tutkijaliitto.
- Warf, B. (ed.) *Encyclopedia of geography*. SAGE 2010.
- Zimmerbauer, K. (2008). *Alueellinen imago ja identiteetti liikkeessä*. Helsingin Yliopisto, Ruralia-instituutti.

- Zimmerbauer, K. (2017). Regions, Regionalisms, Identities: Towards a Regional Mess. Teoksessa Riding, J., & Jones, M. (toim.) *Reanimating regions: culture, politics, and performance*, 178-193. Routledge.
- Zimmerbauer, K., Riukulehto, S., & Suutari, T. (2017). Killing the Regional Leviathan? Deinstitutionalization and Stickiness of Regions. *International journal of urban and regional research* 41(4), 676-693.

8. Liitteet

Liite 1. Fokusryhmähaastattelujen kulku

Taustatiedot:

1. Nimi, ikä, ammatti/koulutus?
2. Kuinka kauan olette asuneet Ylikiimingissä? (Mistä olette kotoisin? Missä asunut ennen muuttoa Ylikiiminkiin?)

Johdanto alueelliseen identiteettiin:

3. Onko sillä väliä, missä asuu? (esimerkiksi missä kunnassa tai millä kylällä)
- lyhyt esittely alueellisesta identiteetistä ilmiönä

Alueellinen identiteetti:

4. Kun tapaat uuden ihmisen, miten vastaat hänelle kysymykseen: missä asut? Miksi juuri näin?
5. Mitä Ylikiimingissä asuminen merkitsee teille? Entä ylikiiminkiläisyys?
6. Millä tavoin Ylikiiminki on muiden alueiden kaltainen ja miten se eroaa muista alueista?
7. Koetteko kuuluvanne samaan yhteisöön muiden Ylikiimingissä asuvien kanssa? Millaista yhteenkuuluvuutta koette? (Miten yhteenkuuluvuus eroaa esimerkiksi oululaisten/pohjoispohjanmaalaisten/ suomalaisten kanssa koetusta yhteenkuuluvuudesta?)
8. Minkälaisen kuvan paikallisesta lehdistöstä, alueellisista uutisista ja valtakunnan mediasta saa Ylikiimingistä?

Kuntaliitos ja muutos alueellisessa identiteetissä:

9. Millainen on ylikiiminkiläinen? Entä oululainen? (samankaltaisuuksia/eroavaisuuksia?)
10. Miten ylikiiminkiläisyys ilmenee, millaisissa tilanteissa?
11. Millaisia vaikutuksia kuntaliitoksella on ollut yleisesti? (esimerkiksi palvelut) Entä ylikiiminkiläisyyteen?
12. Millaisia paikallisia piirteitä on pyritty säilyttämään Ylikiimingissä kuntaliitoksen jälkeen? Miten?
13. Mitä seuraavat kuvat esittävät? Millaisia tunteita niistä herää?
14. Miltä oman kunnan häviäminen tuntui silloin? Entä nyt? (Ovatko tunteesi muuttuneet?)

Ryhmä 1:

11. Millaisia vaikutuksia uskot kuntaliitoksella olleen esimerkiksi Ylikiimingin palveluihin? Entä ihmisiin?
12. Mitä paikallisia piirteitä tiedät Ylikiimingissä olevan?
14. Miltä uskot vanhemmista ihmisistä tuntuneen silloin, kun Ylikiimingin kunta liittyi Ouluun?

Liite 2. Alueellisen identiteetin esittelyteksti

”Esittelen seuraavaksi lyhyesti tutkittavaa ilmiötä. Kysykää ihmeessä, jos jotain jää epäselväksi.

Ensinnäkin on hyvä ymmärtää, mitä tässä tutkimuksessa tarkoitetaan alueella. Se on tietty maa-ala, jota yhdistää tietty tekijä. Tässä tapauksessa siis vanhan Ylikiimingin kunnan alue ja sen rajat.

Toiseksi täytyy ymmärtää, mitä tarkoitetaan identiteetillä yleisesti: se tarkoittaa samaistumista johonkin asiaan. Samaistumista voidaan kokea esimerkiksi ikäryhmän kanssa, samoissa harrastuksissa käyvien kanssa ja samalla alueella asuvien kanssa.

Tästä päästään itse tutkittavaan ilmiöön: alueelliseen identiteettiin. Eli se tarkoittaa lyhyesti samaistumista itselle tärkeään alueeseen. Eli ”me ja meidän alue” -ajattelu. Muut ja ulkomaailma on siis poissuljettu tästä (esimerkiksi teidän tutut ja ystävät, jotka asuvat muualla, eivät ole ylikiiminkiläisiä, vaikka tulisivat täällä käymään).”

Liite 3. Tietosuojailmoitus ilman tutkijan henkilökohtaisia tietoja.

TIETOSUOJAILMOITUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUVALLE
EU:N YLEINEN TIETOSUOJA-ASETUS 12-14 ART.
PÄIVÄYS: 26.9.2022

Tietoa tutkimukseen osallistuvalla

Olet osallistumassa tutkimukseen. Tässä selosteessa kuvataan, miten henkilötietojasi käsitellään tutkimuksessa.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Sinuun ei kohdistu mitään negatiivista seuraamusta, jos et osallistu tutkimukseen tai jos keskeytät osallistumisesi tutkimukseen. Jos keskeytät osallistumisesi tutkimukseen, ennen keskeytystä kerättyä aineistoa voidaan kuitenkin käyttää tutkimuksessa. Tämän ilmoituksen kohdassa 17 kerrotaan tarkemmin, mitä oikeuksia sinulla on ja miten voit vaikuttaa tietojesi käsittelyyn.

1. Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Yhteyshenkilö tutkimusta koskevista asioista:

Nimi: Veera Parkkinen

Osoite:

Puhelinnumero:

Sähköpostiosoite:

2. Kuvaus tutkimushankkeesta ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa ylikiiminkiläisten alueellista identiteettiä kuntaliitoksiin liittyvässä yhteydessä. Kerättäviä henkilötietoja ovat nimi, ikä, ammatti/koulutus ja kotipaikkakunta sekä nykyinen asuinpaikkakunta. Nimi kerätään tutkimuksessa vastausten käsittelyn helpottamiseksi. Nimeä ei julkaista missään tutkimukseen liittyvässä julkaisussa. Ikätieto kerätään tutkimuksen pohjaoletusten vuoksi: kyseessä on ikäryhmien välisten erojen tarkastelu. Ammatti- ja koulutustiedot kerätään tutkimuksen taustatiedoksi. Ammatti- ja koulutustietojen sekä ikätietojen avulla mahdollisesti viitataan haastateltaviin tutkimuksesta tehtävissä julkaisuissa (esimerkiksi opettajaopiskelija, 23 v). Mikäli et halua sinuun viitattavan suoraan tutkimukseen liittyvässä julkaisuissa, kerrothan tästä haastattelussa. Kotipaikkakunta ja nykyinen asuinpaikkakunta kerätään haastatteluun osallistujilta, jotta tutkimuksen tiedon oikeellisuus ja tulokset voidaan varmistaa. Kotipaikkakunnan voit halutessasi jättää kertomatta, mikäli uskot, että se loukkaa yksityisyyttäsi.

3. Yhteistyöhankkeena tehtävän tutkimuksen osapuolet ja vastuunjako

Ei yhteistyöhankkeena tehtävä tutkimus.

4. Tutkimuksen vastuullinen johtaja tai tutkimuksesta vastaava ryhmä

Nimi: Veera Parkkinen

Osoite:

Puhelinnumero:

Sähköpostiosoite:

5. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Nimi: Veera Parkkinen

Osoite:
Puhelinnumero:
Sähköpostiosoite:

6. Tutkimuksen suorittajat

Veera Parkkinen

7. Tutkimuksen nimi, luonne ja tutkimuksen kestoaika

Tutkimuksen nimi: Alueellinen identiteetti kuntaliitoskontekstissa – Esimerkkinä Ylikiimingin ja Oulun välinen kuntaliitos 2009

Kertatutkimus Seurantatutkimus

Tutkimuksen kesto (kuinka kauan henkilötietoja käsitellään): Haastattelut suoritetaan viikoilla 44–46 vuonna 2022. Tutkimuksen on tarkoitus päättyä viikolla 50, 18.12.2022 mennessä, jonka jälkeen henkilötietoja ei enää käsitellä.

8. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella:

- tutkittavan suostumus
 rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattaminen
 yleistä etua koskeva tieteellinen tai historiallinen tutkimus, tilastointi tai julkisen vallan käyttö
 rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettu etu (jos oikeutettu etu niin mikä:)

9. Arkaluonteiset henkilötiedot

Tutkimuksessa ei käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja.

10. Mitä henkilötietoja tutkimusaineisto sisältää

Nimi
Ikä
Ammatti/koulutus
Kotipaikkakunta
Nykyinen asuinpaikkakunta

Muut tiedot: Liite 1 haastattelukysymykset, joiden mukaiset tiedot kerätään.

11. Mistä lähteistä henkilötietoja kerätään

Henkilötiedot kerätään ryhmähaastatteluissa haastateltavilta itseltään.

12. Henkilötietojen siirto tai luovuttaminen tutkimusryhmän ulkopuolelle

Henkilötietoja ei siirretä tai luovuteta tutkimusryhmän ulkopuolelle.

13. Henkilötietojen siirto EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Ei siirretä.

14. Automatisoitu päätöksenteko

Automaattisia päätöksiä ei tehdä.

15. Henkilötietojen suojauksen periaatteet

Tiedot ovat salassa pidettäviä.

Manuaalisen aineiston suojaaminen: Tutkimusaineistot säilytetään yksityisissä kansioissa, joihin tutkimuksen ulkopuolisilla henkilöillä ei ole pääsyä.

Tietojärjestelmissä käsiteltävät tiedot:

käyttäjätunnus salasana käytön rekisteröinti kulunvalvonta
 muu, mikä:

Suorien tunnistetietojen käsittely:

Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa
 Aineisto analysoidaan suorien tunnistetiedoin, koska (peruste suorien tunnistetietojen säilyttämiselle):

16. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

Henkilötietosi hävitetään
 Henkilötietosi arkistoidaan:
 ilman tunnistetietoja tunnistetiedoin

Mihin aineisto arkistoidaan ja miten pitkäksi aikaa:

17. Mitä oikeuksia sinulla on ja oikeuksista poikkeaminen?

Tietosuojalainsäädännön mukaisesti tutkittavalla on tiettyjä oikeuksia, joilla tutkittava voi varmistaa perusoikeuksiin kuuluvan yksityisyyden suojan toteutumisen. **Mikäli tutkittava haluaa käyttää tässä kohdassa 17 mainittua oikeuttaan, ota yhteyttä kohdassa 1 mainittuun tutkimuksen yhteyshenkilöön**

Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)

Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritettujen käsittelyjen lainmukaisuuteen.

Oikeus pyytää pääsyä tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus pyytää tietoa siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi tutkimuksessa ja mitä henkilötietojasi tutkimuksessa käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöstä käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus pyytää tietojen oikaisemista (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus pyytää tietojen poistamista tai käsittelyn rajoittamista, oikeus vastustaa käsittelyä pyytää tietojen siirtoa järjestelmästä toiseen (tietosuoja-asetuksen 17, 18, 20, 21 artiklat)

Voit myös pyytää tutkimuksessa käytettyjen henkilötietojesi poistamista tai niiden käsittelyn rajoittamista sekä voit vastustaa käsittelyä tai pyytää tietojesi siirtämistä järjestelmästä toiseen.

Oikeuksista poikkeaminen

Edellä tässä kohdassa **17 Mitä oikeuksia sinulla on ja oikeuksista poikkeaminen** mainitut oikeudet eivät ole ehdottomia eivätkä siten päde jokaisessa tapauksessa ja näistä oikeuksista saatetaan poiketa tietosuoja koskevan lainsäädännön mukaisesti esim. silloin kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

18. Valitusoikeus

Sinulla on lisäksi oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Käyntiosoite: Ratapihantie 9, 6. krs, 00520 Helsinki

Postiosoite: PL 800, 00521 Helsinki

Vaihde: 029 56 66700

Faksi: 029 56 66735

Sähköposti: tietosuoja@om.fi

Liite 4. Ylikiimingin laulu (säv. & san. Toivo Hyyryläinen)

1. Halki metsien, harjujen, soiden
virtaa sinisten vesien vyö,
tänne sisulla ahkeroiden
kodin raivasi isien työ.
Täällä Vesainen puolusti meitä,
kulki isämme sankarten teitä
aika ankara milloin kun lyö.

Onko seutua sellaista missä
kuin on Ylikiimingissä?
Kotikosken laulavan kuulen,
sen kaipuuta kantavan tuulen,
joen somasti soittavan kuulen:
Ylikiiminkiin, Ylikiiminkiin.

2. Pellot kasvatti viljan ja karjan,
riista luonnosta loppunut ei,
poroelon soi metsä ja marjan,
savotoilta se jätkäkin, hei,
pisti taskuunsa muutaman markan,
sillä eli kun kaikesta tarkan
piti, kotiin jos palkkansa vei!

Onko seutua sellaista missä...

3. Täällä asuvat ihmiset aidot,
karu maa heidät aateloit,
täällä perinteet, tiedot ja taidot,
täällä kauniisti kanteloit soi.
Väistyy vanhat vaan uusin voimin
vesat nuoret jo töin ja toimin
kodin onnesta taas unelmoi.

Onko seutua sellaista missä...